

Geller és Bárányos Ügyvédi Iroda

Alkotmánybíróság részére

Fővárosi Törvényszék
útján

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/ 0 1 6 5 6 - 6 / 2019 2019-10-07
Erkezett:	2019 OKT 15.
Példány:	1 db
Kezelőiroda:	17.B.

FŐVÁROSI TÖRVÉNYSZÉK 9.	
FŐLAJSTROMSZÁM	
KEZDŐIRATON:	
Postán / Gyűjtőlevél / Személyesen / E-mailen / Faxon	
Erkezett:	2019 -10- 0 7
PÉLDÁNY:	1 IV. +B
MELLÉKLET:	2 KÖZTÖR. Pendrive
FŐLAJSTROMSZÁM	1284/14
UTÓIRATON:	

Lakóhelye [REDACTED] menekíteni csatolt meghatalmazással igazolt – jogi képviselő [REDACTED] Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény 27. § alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a T. Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Bfv.I.360/2019/7. számú végzésének alaptörvény-ellenességét a Fővárosi Törvényszék 17.B.1284/2014/493. számú ítéletére, és a Fővárosi Ítéletábrla 5.Bf.16/2018/66. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal, és az Abtv. 43. §-ának megfelelően azokat semmisítse meg.

Kérelmem indokolásaként az alábbiakat adom elő:

A. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

I. A pertörténet rövid ismertetése

A Fővárosi Törvényszék 17.B.1284/2014/493. számú ítéletével [REDACTED] felbujtóként, különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás bűntette (Btk. 396. § (5) bekezdés a) pont), 3 rb. felbujtóként, jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás bűntette (Btk. 396. § (4) bekezdés b) pont) és 16 rb. felbujtóként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat-felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt halmazati büntetésül 7 év szabadságvesztésre, 7 év közügyektől eltiltásra ítélte. 614.000.000,- Ft vagyoneklkobzást rendelt el.

A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, [REDACTED] cselekményét

- 1 rb., felbujtóként, folytatólagosan elkövetett költségvetési csalás bűntettének (1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont I. fordulat, (5) bekezdés a) pont)
- 3 rb. felbujtóként, folytatólagosan elkövetett költségvetési csalás bűntettének (1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont I. fordulat, (4) bekezdés b) pont)

- 13 rb., felbujtóként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségének (1978. évi IV. törvény 276. §) minősítette.

Büntetését bünszervezetben elkövetővel szemben tekintette kiszabottnak. A vagyonekobzást 330.000.000,- Ft-ra mérsékelte.

A jogerős ítélet ellen a védő felülvizsgálati indítványt terjesztett elő.

A Kúria 2019. július 9-én kelt, Bfv.I.360/2019/7. számú végzésével az első- és másodfokú ítéletet hatályában fenntartotta.

II. A tényállás rövid ismertetése

A Kúria által a felülvizsgálati eljárásban irányadónak vett tényállás:

rendű terhelt a 2000-es évek közepére kialakított egy cégcsoportot, majd elhatározta, hogy 2010 júniusától az üzletekben keletkezett bevétel egy részét az adóhatóság elől eltitkolja, erről és ennek módjáról megállapodott a II-IX. rendű terheltekkel.

A cégek többsége szórakozóhelyeket üzemeltetett, más társaságok a cégcsoport működéséhez szükséges logisztikai, kiegészítő tevékenységet végeztek el. A cégcsoporthoz tartozott több olyan gazdasági társaság is, amelyek nem végeztek tényleges tevékenységet, elsődleges feladatuk egyes szórakozóhelyek működési engedélyének átvétel volt a zökkenőmentes működtetés biztosítása érdekében. A cégcsoporton belül a vendéglátóipari tevékenységet folytató vállalkozások működését azonos belső szabályozási, elszámolási, ellenőrzési és irányítási elvek alapján szervezték, és kialakították a tényleges bevételek és kiadások nyomon követésére használt belső könyvelést, az úgynevezett készítésének tartalmi és formai szabályait.

rendű terhelt kialakított egy olyan struktúrát, ami lehetőséget biztosított arra, hogy a gazdasági társaságok kizárólag csak áttételek útján legyenek hozzá köthetők, azonban a cégek tulajdonosai hozzá szorosan köthető családtagok voltak, a gazdasági társaságok ügyvezetői pedig a már hosszú ideje neki dolgozó, általa megbízhatónak tekintett személyek voltak. A cégjogi szempontból különálló gazdasági társaságok a valóságban egyetlen, összefogott és autokratikus elvek mentén, rendű terhelt által irányított gazdasági egységként működtek, amelyben az I. rendű terhelt, a „Főnök” vezető szerepe valamennyi érintett számára egyértelmű és megkérdőjelezhetetlen volt (elsőfokú ítélet 39. oldal 3. és 4. bekezdés, 41. oldal 3. és 5. bekezdés).

A cégcsoport működésére jellemző volt a nagyfokú szervezettség, a feladatkörök szigorú meghatározottsága. A könyvelést – a rendű terhelt utasítása alapján – végző cég székhelyére csak az általa kijelölt személyek léphettek be, ilyen jogosultsággal az üzletvezetők nem rendelkeztek, és a személyes kapcsolatok minimálisra csökkentése érdekében az érintettek a kommunikációt is az általa megjelölt – védett – épület portáján bonyolították le. Ezzel rendű terhelt célja az volt, hogy a szervezet működésével és az abból származó előnnyel kizárólag ő rendelkezzen teljes körű ismeretekkel.

Rendszeres időközönként megbeszélést tartott valamennyi ügyvezető és üzletvezető részvételével, a megbeszéléseken a törvényes üzletmenet biztosítása szempontjából jelentős kérdések megtárgyalásán túl meghatározta azt is, hogy az üzletvezetők milyen elvek mentén tartsák nyilván a bevételeket, és közvetlenül utasította az üzletvezetőket arra, hogy adott időszakban a bevételeket [REDAKT] üssék, azaz valamennyi bevételt rögzítsék a pénztárgépekben, vagy a bevételek egy részét ne szerepeltessék azokban. Az üzletvezetők a megbeszéléseket követően az ott elhangzottaknak megfelelően voltak kötelesek eljárni, az azt be nem tartókat [REDAKT] rendű terhelt fizetéslevonással büntette. Alkalmanként előfordult, hogy a II. rendű terhelt valamennyi szórakozóhelyre nézve forintra lebontott listát íratott alá az üzletvezetőkkel, és azon feltüntette, hogy az adott időszakban legfeljebb mekkora összeg szerepelhet a pénztárgépben bevételként.

Mivel a könyvelésben az elért bevételek jelentős része nem szerepelt, és a költségek egy részéről nem állt rendelkezésre a számviteli törvényben előírt bizonylat, szükség volt egy belső nyilvántartásra a tényleges bevételekről és kiadásokról. Az érintett cégek a tényleges készpénzes napi forgalomból egy belső elszámolást – a cégcsoportban széleskörűen alkalmazott szóhasználat szerint ún. [REDAKT] – készítették. Ezek a [REDAKT] figyelembe véve a különböző típusú szórakozóhelyek, vendéglátóipari egységek sajátosságaiból adódó kisebb különbségeket – egy adott időszak (általában egy nap vagy egy hétvége) forgalmát azonos elveknek és formai követelményeknek megfelelően rögzítették, tartalmazták az adott vendéglátóhely naponként keletkezett bevételének összesítését pultonkénti részletezésben, a készpénzben kifizetett kiadásokat időrendi sorrendben, a rendelkezésre bocsátott nyitó és záró pénzkészlet összegét, a vendégek által ki nem fizetett fogvasztások (tartozások) összegét és a bevételből a központnak leadott összegeket. A [REDAKT] szerepelt az azokat készítő személyek szignója, illetve aláírása, valamint a különböző ellenőrzési fázisokban ellenőrzést végzők neve is.

A belső utasítások szerint a pénztárakban nagy címletű bankjegyek nem lehettek, és ott csak a bevétel kis hányadát tarthatták a pultosok, a legszükségesebb mértékű váltópénz feletti összeget ügynevezett [REDAKT] helyezték; ez a pénztárgép mellett tartott, zárható fémkazetta volt, amihez sem a pultos, sem az ellenőrzési feladatokat ellátók nem férhettek hozzá, azt kizárólag az arra feljogosított személy nyithatta és üríthette ki a rendezvények végén.

(Elsőfokú ítélet 41. oldal utolsó, 42. oldal 1., 3-5. bekezdés, 43. oldal utolsó, 44. oldal 1., 4. bekezdés)

Az üzletvezetők tudomással bírtak arról, hogy az általuk irányított szórakozóhely bevételének egy részét eltitkolják, ahogy arról is, hogy a költségek egy részét – így különösen a bérköltségeket – illegális módon fizetik ki, a [REDAKT] által rendszeres időközönként az ügyvezetők és az üzletvezetők részvételével tartott megbeszélések alkalmával megismerték a belső elszámolások rendjét, a bevételek eltitkolásának módszerét, és vállalták, hogy abban közreműködnek (elsőfokú ítélet 45. oldal 5. és 6. bekezdés, 46. oldal 1. bekezdés).

Tartalmazza azt is az irányadó tényállás, hogy [REDAKT] rendű terhelt milyen összegű vagyoni hátrány okozásában vett részt felbujtóként; a tényállás I. pontja szerinti részcselekményekkel 561.820.000 forint, a tényállás II. pontja szerinti részcselekményekkel 47.633.000 forint, a tényállás III. pontja szerinti részcselekményekkel 43.421.000 forint, míg a tényállás IV. pontja szerinti részcselekményekkel 17.238.000 forint, összesen 670.112.000 forint hátrány okozásának volt a részese (elsőfokú ítélet 133. oldal 1. bekezdés, másodfokú ítélet 12. oldal 1. bekezdés 12. pontja)."

III. A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Tekintve, hogy az elsőfokú ítélettel szemben fellebbezést nyújtottunk be, majd a jogerős ítélet ellen felülvizsgálati indítvánnyal éltünk, megállapítható, hogy az ügyben a jogorvoslati lehetőségeket kimerítettük.

Az ügyben nem kezdeményeztünk sem perújítást, sem jogorvoslatot a törvényesség érdekében.

IV. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló utolsó bírói döntés, vagyis a Kúria Bfv.I.360/2019/7. számú végzése 2019. augusztus 6. napján került kézbesítésre, ezáltal az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidő (az alkotmányjogi panasz benyújtására alapjául szolgáló bírói döntés közlésétől számított 60 nap) megtartásra került.

V. Az indítványozó érintettségének bemutatása

██████████ vádlott volt a büntetőeljárásban, vele szemben a bíróság végrehajtandó szabadságvesztés büntetést szabott ki, valamint vagyonekizárást alkalmazott. A bünszervezeti minősítés folytán kizárták őt a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége alól. Szabadságvesztés büntetésének letöltését a behívónak megfelelően megkezdte.

VI. Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

A bírósági eljárás számos alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetett fel, így:

- a funkciómegosztás kérdését a büntetőeljárásban,
- a fegyveregyenlőséget,
- a bírák kizárására vonatkozó szabályok alkalmazását,
- azt a kérdést, hogy Magyarországot és az eljáró bíróságokat kötelezik-e az EJEB ítéletei,
- a nullum crimen sine lege elv értelmezését,
- a bűnfelelősség elvét,
- a bünszervezet értelmezésének kérdését, ezzel szoros összefüggésben a hatalommegosztás elvét, a nullum crimen sine lege elvét, a bírói jogalkotás tilalmát.

B. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseiként az alábbi rendelkezéseket jelölöm meg:

- Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, mely szerint „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*”
- Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése, mely szerint „*A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.*”
- Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése, mely szerint „*Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.*”

- Alaptörvény 28. cikk, mely szerint „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.”
- Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése, mely szerint „Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”
- Az Alaptörvény II. cikke, mely szerint „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”
- Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, mely szerint „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”
- Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése, mely szerint „Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy - nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben - más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

I. A bűnszervezet fogalom értelmezésével kapcsolatos alkotmányos problémák

I.1. Az ügyben a legjelentősebb kérdés az volt, hogy bűnszervezet létrejött-e. Ezt a védelem az egész eljárás során vitatta. Az elsőfokú bíróság bűnszervezet megállapítására nem látott alapot, a másodfokú bíróság és a Kúria azonban bűnszervezetben elkövetettnek tekintette a cselekményt.

Az elkövetés és az elbírálás idején hatályos Btk. fogalom szerint a bűnszervezet „három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése”.

Az ügyben mindenekelőtt a szervezettség, az összehangolt működés és a cél mikénti értelmezése volt vitatott.

Ezzel kapcsolatban a Kúria végzése 19-20. oldalán a következő álláspontra helyezkedett:

„A csoport célja adócsalás-, illetve költségvetési csalás elkövetése volt, és a cégcsoport méretei alapján nem lehetett egyetlen terhelt számára sem kétséges az, hogy az adóbevétel, csökkentés mértéke legalábbis különösen nagy lesz, vagyis a kitűzött cél legalább ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetése.

Ahogy arra az ítélőtábla helyesen utalt, a törvényben meghatározott fogalmi elemek a szervezethez és nem külön-külön az abban tevékenykedőkhöz kötődnek, és a szervezett működés alatt a cél érdekében kifejtett, rendezett tevékenység értendő. A felhívott 4/2005. BJE jogegységi döntésében a Kúria kifejtette: az összehangolt működés tartalmát tekintve nem más, mint a benne cselekvő személyek egymást erősítő hatása, ugyanakkor az összehangoltság meglétének nem feltétele a más cselekvők közvetlen kapcsolata, a más cselekvések, illetve a más cselekvők kilétének ismerete.

A hosszabb távra szervezettséget is a szervezet tekintetében kell megállapítani, ...

Ahogy azt a Kúria a BH 2018.106 alatt közzétett döntésében kifejtette: a bünszervezetben elkövetésre vont jogkövetkeztetésnek van helye (az egyéb törvényi feltételek megléte esetén), ha az elkövetési magatartások egymást kiegészítő jellegűek, azok kapcsolódása a célzott és végrehajtott bűncselekményhez kölcsönös, az adott tényállásszerű elkövetési magatartás keretei közé illeszkedő cselekmény más személy előző cselekményéhez társul, avagy a célzott bűncselekmény megvalósulásához további láncolatos tevékenységet feltételez.

Tévedett az első fokon eljáró bíróságnak, amiért a bünszervezetben elkövetést azért nem állapította meg, mert álláspontja szerint nem volt levonható a következtetés arra, miszerint a terheltek által alkotott csoport olyan bűnözői csoport lett volna, amelynek célja legalább öt évi szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény elkövetése volt, nem volt bizonyított, hogy a terheltek célja eleve súlyos megítélésű bűncselekmény megvalósítása lett volna, ezzel szemben céljuk a szórakozóhelyek minél hatékonyabb működtetése volt, melynek keretében azonban a jogszerűen keletkezett bevétel részével jogszerűtlenül eljárva nem számoltak el az adóhatóság felé.”

Ennek az álláspontnak az elfogadása azonban azt jelentené, hogy minden gazdasági társaságban megvalósuló költségvetési csalást bünszervezetben elkövetettnek kellene tekinteni. Mivel a költségvetési csalásokat jellemzően gazdasági társaságok követik el, amelyek túlnyomó része legális gazdasági tevékenységet folytat, ez az értelmezés abszurd eredményre vezet, mely a jogalkotói szándékkal, a költségvetési csalás felépítésével és minősítési rendszerével is ellentétes.

A jogszabályok a legtöbb esetben értelmezésre szorulnak, ezen tevékenységet a bíróságok az értelmezési módszerek segítségével végzik. Az értelmezési tevékenység abszolút korlátja a nyelvtani értelmezés, e mellett szerepet játszik a logikai, történeti, rendszertani, teleologikus értelmezés, és természetesen az Alaptörvényre is figyelemmel kell lenni, hiszen ezt a kötelezettséget kifejezetten rögzíti az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok számára.

Ahhoz, hogy a probléma mibenlétét és jelentőségét láttatni tudjuk, szükséges kitérni arra, hogyan, milyen előzmények után jelent meg a bünszervezet fogalom a magyar büntetőjogban, és hogyan vált lényegében parttalaná a bünszervezet fogalom értelmezése a Kúria gyakorlatában.

1.2. A bünszervezet-fogalom kialakulása

A szervezett bűnözés definíciója kapcsán az elsődleges probléma, hogy tulajdonképpen nem jogi terminusról van szó, tehát ahhoz, hogy a jog számára alkalmazhatóvá váljon, további behatárolás szükséges. A szervezett bűnözésnek valamennyi országban eltérő manifesztációi vannak, illetve különböző bűncselekmények elkövetése jellemzi e szervezetek működését. Ennek okán az ún. tradicionális bűncselekmények különös jelentőségre tesznek szert, mivel a szervezett bűnözés központi elemeit képezhetik.

Az Association Internationale de Droit Pénal (AIDP) XVI. Nemzetközi Kongresszusának 2. szekciója foglalkozott a szervezett bűnözés és az anyagi büntetőjog különös részének korrelációjával. Az AIDP XVI. Nemzetközi Kongresszusára érkező nemzeti jelentések összegzéséből kitűnik, hogy a szervezett bűnözés (bünszervezet) definíciójának egyrészt igen egzakt módon megfogalmazottnak kell lennie, hogy az alkotmányos zsinórmértéknek

megfeleljen, másrészt az is szükségszerű, hogy rugalmas legyen, hiszen csak így követheti a szervezett bűnözés dinamikáját.

A szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés büntetőjogi eszközeinek kialakítása különös hangsúlyt kapott mind az Európai Unióban, mind más nemzetközi szervezetekben.

1998. december 21-én az Európai Unió Tanácsa együttes fellépést fogadott el az Európai Unió tagállamaiban a bűnöző szervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról.

Az együttes fellépés 1. Cikke határozza meg a bűnöző szervezet fogalmát:

„Ezen együttes fellépés tekintetében a „bűnöző szervezet” kettőnél több személy hosszabb időre szóló szervezett együttműködését jelenti olyan bűncselekmények összehangolt elkövetésére, amelyek büntetési tételének felső határa legalább négy évi szabadságvesztés büntetés, vagy ilyen tartamú biztonsági intézkedés, avagy ennél súlyosabb büntetés, tekintet nélkül arra, hogy ezek a bűncselekmények magukban képezik az elkövetés célját, vagy pedig eszközül szolgálnak arra, hogy vagyoni előnyt szerezzenek és adott esetben közhatóságok működését megengedhetetlen módon befolyásolják.”

Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én jött létre az ún. „Palermói Egyezmény”, melyet a 2006. évi CI. törvény hirdetett ki.

Az Egyezmény 2.) cikk a) pontja értelmében a szervezett bűnöző csoport egy olyan strukturált csoport, mely három vagy több főből áll, bizonyos ideig összehangoltan működik, az Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény elkövetése céljából, hogy közvetlenül vagy közvetve anyagi vagy más előnyt szerezzen.

A dokumentum alapján nemzetközi jellegűnek számít az a bűncselekmény, amelyet

- több mint egy államban követnek el;
- egy államban követnek el, de előkészítésének, tervezésének, irányításának és ellenőrzésének jelentős részét egy másik államban végzik;
- egy államban követnek el, de olyan szervezett bűnözői csoport vesz benne részt, amely egynél több államban folytat bűnöző tevékenységeket; vagy
- egy államban követnek el, de jelentős hatással van egy másik államra nézve.

Az Egyezmény meghatározza továbbá azokat a tetteket, melyeket az egyes államoknak bűncselekményeknek kell nyilvánítania, ilyen a bünszervezetben részvétel, a pénzmosás, a korrupció, illetve az igazságszolgáltatás akadályozása.

Az Európai Unió Tanácsa által 2008. október 24. napján elfogadott 2008/841 IB számú kerethatározat tekintendő az uniós jogalkotás jelenleg legrelevánsabb instrumentumának. E dokumentum rögzíti az anyagi és eljárásjognak a szervezett bűnözéssel kapcsolatban felmerült fő kérdéseiben (így a bünszervezet fogalma, büntetendő tényállások, szankciók, jogi személyek felelőssége, joghatóság, különleges körülmények) eddig elért eredményeket. A bünszervezeti definíció objektív oldalon megszorító, negatív feltételt tartalmaz, méghozzá azt, hogy a csoportot ne véletlenszerűen hozzák létre valamely bűncselekmény közvetlen elkövetésére. Viszont a fogalom sajátos módon olyan jellemzőket is meghatároz, amelyeknek nem kell szükségszerűen megvalósulniuk ahhoz, hogy strukturált szervezetről beszélhessünk: a tagok formálisan meghatározott szerepe, a tagság állandó összetétele és a csoport kidolgozott szervezeti felépítése. Követelmény ugyanakkor a szervezet tevékenységével, az általa kifejtett magatartások elkövetési módjával kapcsolatban az összehangoltság,

együttműködésben cselekvés. A bűnszervezet létrehozásának, működésének célja két részre osztható. Az egyik a bűncselekmények elkövetésére irányuló szándék, amely a bűnszervezet lényegi momentuma, és amelyben manifesztálódik az ilyen szerveződések társadalomra veszélyessége. A másik egy távolabbi cél, egy mögöttes mozgatórugó, amely az egyes bűncselekmények elkövetését is (akár célzatként) motiválja.

Magyarországon a bűnszervezetről első ízben az 1997. évi LXXIII. törvény 9. §-a rendelkezett, majd a Btk. 137. §-a 7. pontjába felvett meghatározást hamarosan módosította az 1998. évi LXXXVII. törvény 35. §-a. Mindkét meghatározás közös vonása, hogy a bűnszervezet fogalmát a - már a Btk. eredeti szövegében szereplő - bűnszövetség fogalmára építette, és ahhoz további ismérveket kapcsolt.

- a bűnszervezet olyan bűnszövetség, amely
- bűncselekmények rendszeres elkövetése révén,
- haszonszerzés végett létrejött,
- feladatmegosztáson,
- alá- fölérendeltségi rendszeren,
- személyi kapcsolatokon nyugvó,
- szerepvállaláson alapul.

A Palermói Egyezményre és az együttes fellépésre figyelemmel a törvényi fogalmat 2001-ben ismét módosították. Ennek értelmében „*bűnszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése*”. E fogalmat vette át a hatályos Btk. is.

A miniszteri indokolás szerint „*A bűnszervezetben elkövetés megállapítása öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény tettesként, társtettesként, felbujtóként vagy bűnsegédként való elkövetéséhez kapcsolódik, és átfogja a bűnszervezetben belül a szervező, irányító, közreműködő és segítő szerepeket egyaránt.*

Figyelemmel a bűnszervezetnek a törvényben szereplő meghatározására, a bűnszervezetben elkövetés megállapítható akkor, ha három vagy több személy, hosszabb időre abból a célból szerveződött, hogy öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűntetteket összehangoltan kövessen el, és egy személy egy bűntettet (vagy annak a kísérletét) elkövet. A csoport azon tagjai, akik más bűntettet nem követtek el, bűnszervezetben részvétel (a törvény 52. §-a) miatt lesznek büntetendőek.”

2001-ben a bűnszervezetben elkövetés következményeit is alapvetően megváltoztatták. Míg az korábban egyes bűncselekmények esetében minősített esetet képezett, a módosítás általános részi büntetéskiszabási szabályokat kapcsolt hozzá. Ezen következmények közül a legsúlyosabbak a következők:

- a büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik [Btk. 91. § (1) bekezdés];
- a határozott tartamú szabadságvesztés generális maximuma 25 év [Btk. 36. §];
- már a kétévi (vagy azt meghaladó) szabadságvesztés fegyházfokozatban hajtandó végre [Btk. 37. § (3) bekezdés b) pont bb) alpont];
- kizárt a feltételes szabadságra bocsátás [Btk. 38. § (4) bekezdés c) pont];
- ellenkező bizonyításig vagyonek Kobzása alá eső vagyonnak kell tekinteni, és vagyonek Kobzást kell elrendelni arra a vagyonra, amelyet az elkövető bűnszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett [Btk. 74/A. § (1) bekezdés a) pont];

- a szabadságvesztés végrehajtása nem függeszthető fel [Btk. 86. § (1) bekezdés b) pont]

A nemzetközi és hazai szakirodalom szerint is a szervezett bűnözés olyan formáival kapcsolatban indokolt a legsúlyosabb büntetőjogi fellépés, ahol határon átnyúló jelleggel, nagyszámú bűncselekményt követnek el, a bűnözésből realizált haszon révén pedig a bűnözők beépülnek a politika vagy a gazdaság világába, a szervezet pedig a tagoktól elkülönülő önálló hatalommá válik.

Helytállóan mutatott rá a Fővárosi Ítéltábla, hogy a társas bűnelkövetési formák közül **a határokon átnyúló szervezett bűnelkövetések, a kifejezetten bűnelkövetésre szerveződött csoportok megjelenése kényszerítette ki a jogalkotói fellépést és a bűnszervezet szabályozását.** (Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.21/2015/146.)

Erre az összefüggésre utal a 3031/2017. (III.7.) AB határozat is, amikor azt írja: „*A bűnszervezet nem bűnözők pusztán szövetsége vagy az elkövetett bűncselekmények kumulációja. Az elkövetési alakzat veszélyessége abból fakad, hogy a bűnszövetség a tagoktól elkülönülő, önálló hatalmi entitássá válik, amely káros hatásait így tartósan és széles körben képes kifejteni*”. [71]

Ez az, ami az államtól a társadalom fokozottabb és hatékonyabb védelmét kívánja meg.

I.3. A bűnszervezet-fogalom értelmezése a Kúria gyakorlatában

Az utóbbi tíz év gyakorlatát áttekintve azonban az látszik, hogy a Kúria rendkívül formálisan értelmezi a törvényi fogalmi elemeket, sőt, minden lehetséges ponton tágítja a bűnszervezet fogalmát.

a) A fogalmi ismérvek

A Legfelsőbb Bíróság első alkalommal az ún. kecskeméti maffiaperben foglalkozott a bűnszervezet fogalommal. Mivel a felülvizsgálati indítványokban a védők a nemzetközi dokumentumokra is hivatkoztak a bűnszervezet fogalom értelmezésével kapcsolatban, a Legfelsőbb Bíróság ebben a kérdésben is megnyilvánult.

A **BH 2008.6.139** számon közzétett határozatban elvi élel rögzítette, hogy a fogalmi ismérvek törvényi meghatározása kimerítő, azok más ismérvekkel nem bővíthetők. A felülvizsgálati indítványokban felhívott, a bűnszervezettel kapcsolatos nemzetközi jogi aktusok közvetlen belső alkalmazása nem megengedett, nem elfogadott, azok csak a belső jogalkotásra lehetnek hatással, jelenthetnek szabályozási kötelezettséget. Nem része tehát a törvényi fogalomnak a jogtalan vagyoni haszonszerzés célzata, a „bűnös profitszerzés” vagy az erre való törekvés.

Ez a határozat alapvetően determinálta a Legfelsőbb Bíróság, majd a Kúria joggyakorlatát, hiszen azóta is számos döntésben felhívták ezt a BH-t.

A bűnszervezet fogalmi elemeivel kapcsolatban a Kúria a következőket hangsúlyozta:

BH 2016.234: „A bűnszervezeten belüli személyes ismeretség valamennyi elkövetővel nem feltétele a bűnszervezeten belüli elkövetés megállapításának, és a bűnszervezetnek nem törvényi kritériuma a hierarchikus kapcsolat sem.”

BH 2018.106: „[29] A törvényi feltételek közül egyedül a bűncselekményre irányultság hordoz eleve jogellenes tartalmat, a többi önmagában nem [1978. évi IV. tv. 137. § 8. pont; Btk. 459. § (1) bek. 1. pont]. Következésképpen akkor válik egyértelműen felismerhetővé a bűnszervezetben elkövetés, amikor a többi feltétele mellett a bűncselekményre irányultság is megjelenik. Ehhez képest a tárgyi külső körülmények alapulvételével vonható arra következtetés, hogy

[30] - a terhelt tisztában volt azzal, hogy magatartása nem elszigetelt, hanem másokéval összehangolt,

[31] - a bűnszervezet hosszabb időre szervezett, aminek szempontjából közömbös, hogy abban ki mennyi ideig vesz részt (ezért állapítható meg az alkalmi részvétel esetében is a bűnszervezetben elkövetés).

[32] Az összehangolt működés nem más, mint a benne cselekvő személyek egymást erősítő hatása. Az összehangoltság meglétének nem feltétele a más cselekvők kilétének ismerete, a bűnszervezeten belüli közvetlen, illetve személyes kapcsolat, ilyen elvárást a törvény sem kíván meg (BH2011. 299., BH2009. 96., LB-H-BJ 2008.24.).

[34] Az elkövetőnek nem kell feltétlenül ismernie, hogy melyek a bűnszervezet létrejöttének körülményei. Elégséges, ha a bűnszervezet tárgyi értelemben vett és előbb ismertetett sajátosságainak, fogalmi ismérveinek az ismeretében csatlakozik cselekményével a bűnelkövetéshez. Tehát egyfelől felismeri, hogy a szervezet összehangoltan működő, másfelől felismeri, hogy az a szerveződés, amelynek keretei között a konkrét bűncselekmény zajlik, nem elszigetelt, alkalmi csoportosulás.

[35] Erre a jogi (de kétségtelen, hogy a tudattartalomra vont) következtetésre alapot ad, ha az elkövetési magatartások egymást kiegészítő jellegűek és azok kapcsolódása a célzott és végrehajtott bűncselekményhez kölcsönös, az adott tényállásszerű elkövetési magatartás keretei közé illeszkedő cselekmény más személy előző cselekményéhez társul, avagy a célzott bűncselekmény megvalósulásához további láncolatot tevékenységet feltételez.”

A Bfv.II.842/2018/9. számú ítéletben pedig úgy fogalmazott, „a bűnszervezet idézett fogalom-meghatározását (is) a valódi tartalma szerint kell kezelni, mert az egyfelől ennyi, másfelől nem több. ... a bűncselekmény bűnszervezetben elkövetésének megállapításához a törvényi követelményeken túlmenő többletkövetelmény nem szükséges”. [113]

„A bűnszervezet akkor is bűnszervezet, ha abban nem érvényesül valamiféle merev parancsuralmi alapú személyi hierarchia, racionális konspiráció, haszonszerzési motiváció, egységesített külső fellépés és minden egyéb, a törvényi fogalmon kívül eső szempont”. [160]

b) A bűncselekmények száma

A 2008-as határozat meghozatalakor elvi jelentőségű kérdésként merült fel az is, hogy egyetlen előkészületi jellegű cselekmény megalapozhatja-e a bűnszervezetben elkövetés megállapítását.

A **BH 2008.6.139** számon közzétett határozatban a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a bűnszervezetben elkövetett egyetlen ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény is mellőzhetetlenné teszi a törvényben meghatározott büntetéskiszabási következmények alkalmazását, feltéve, hogy a terhelt tudata átfogta a bűnszervezet létét, és azt, hogy a bűnszervezet működésének keretei között cselekszik.

c) Stádiumok

A BH 2008.6.139 számon közzétett határozatban a Legfelsőbb Bíróság a stádiumtani kérdésekkel összefüggésben rögzítette, hogy a bűnszervezet léte megállapítható akkor is, ha - a hosszabb időre szervezett és összehangoltan működő - legalább három főből álló csoport - beleértve a büntetendő előkészületet és a kísérletet is - még egyetlen bűncselekményt sem követett el, de több, a törvényben meghatározott súlyú bűncselekmény elkövetése a célja [Btk. 137. § 8. pont].

Ezzel a döntéssel a Legfelsőbb Bíróság eloldotta a magyar törvényi fogalmat a megalkotás alapjául szolgáló nemzetközi kötelezettségektől, másrészt mind a bűncselekmények számát, mind azok stádiumát illetően kiterjesztette a bűnszervezet alkalmazási körét. Ez a törvényhozói akarattal is ellentétes volt, hiszen a fent idézett miniszteri indokolás szerint legalább kísérleti stádiumba kellett juttatni a cselekményt, azaz az előkészületet a törvényalkotó nem kívánta ebbe a körbe vonni.

d) Elkövetők

A bűnszervezetben elkövetés megállapításának kiterjesztését a Legfelsőbb Bíróság a 4/2005 BJE határozatban is folytatta, ekkor elkövetői oldalról.

A jogegységi határozat szerint bűnszervezetben elkövetés (Btk. 137. § 8. pont, 98. §-a (1) bek.) megállapítható azzal szemben is, aki - eseti jelleggel - akár egyetlen cselekményt tettesként vagy részesként valósít meg.

Az indokolás szerint a Btk. 98. §-a (1) bekezdésének alkalmazhatósága szempontjából közömbös a bűnszervezetben kifejtett cselekvés bűnszervezetben belüli szerepe. A bűnszervezet tárgyi sajátosságai ismeretében kifejtett (a Btk. adott különös részi tényállását megvalósító) cselekvésnek a bűnszervezet működéséhez történő bármely hozzájárulása önmagában elégséges.

Ez szintén túlmutatott a törvényalkotói akaraton, hiszen a miniszteri indokolás úgy fogalmazott, hogy átfogja a bűnszervezetben belül a szervező, irányító, közreműködő és segítő szerepeket egyaránt.

Abban igaza volt tehát a Legfelsőbb Bíróságnak, hogy a kifejtett tevékenység intenzitásának nincs a bűnszervezetben elkövetés megállapítása szempontjából jelentősége, a jogkövetkezmények alkalmazását azonban a kívülállókra nem lehetett volna kiterjeszteni, hiszen a törvényalkotó egyértelműen a bűnszervezetben belüli szerepekről beszélt.

e) Egység-többség

A bűnszervezet alkalmazási körének bővítését az egység-többség tanai sem tudták megfékezni. A törvényi definíció szerint a bűnszervezet célja legalább 5 évi szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmények elkövetése, amiből világosan következik, hogy minimálisan két, egyenként is legalább 5 évi szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény elkövetésének célja szükséges a bűnszervezet megállapításához.

A Legfelsőbb Bíróság azonban folytatólagosan elkövetett bűncselekmény esetén is lehetőséget látott bűnszervezetben elkövetés megállapítására.

A BH 2008.319. határozatban közzétettek szerint „I. Embercsempészség bünteténél a folytatólagos elkövetés - az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén - az „azonos sértett sérelmére” elkövetés hiányában is megállapítható [1978. évi IV. törvény 12. § (2) bek., 218. § (1) bek., 4/2004. BJE határozat].

II. Embercsempészség minősített esetének bűnszervezetben elkövetése állapítható meg, ha a terhelt nem csupán a bűnszervezet külső, tárgyi ismérveit ismerhette fel, hanem annak belső viszonyait, más tagjait ismerve, aktív közreműködőként vesz részt a tevékenységében [1978. évi IV. törvény 137. § 8. pont, 218. § (2) és (3) bek., 4/2005. BJE határozat].”

Ez a következtetés azonban nemcsak a bűnszervezet, hanem a folytatólagosság törvényi fogalmával is ellentétes, hiszen a folytatólagosság körébe tartozó cselekmények nem képeznek bűncselekményeket.

Ezt az értelmezést sajnos a Debreceni Ítéltábla is a magáévá tette, ahol a fenti BH-ra hivatkozással nem fogadta el az ítéltábla a védelem részéről elhangzott érveket, hogy a bűnszervezet azért nem állapítható meg, mert a folytatólagosság törvényi egysége miatt csak egy bűncselekmény valósul meg, és nem legalább kettő, amely a bűnszervezet megállapításának előfeltétele. A Legfelsőbb Bíróság a BH 2008.319. számú ügyben rámutatott arra, hogy a folytatólagos elkövetés az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén az azonos sértett sérelmére elkövetés hiányában is megállapítható. A bűnszervezetben történő elkövetéssel kapcsolatosan nem támaszt aggályt a cselekmény folytatólagos elkövetésének megállapítása. (Debreceni Ítéltábla Bf.II.357/2009/28.)

A fenti értelmezés nyilván akkor a legproblematisabb, ha a folytatólagosság törvényi egysége miatt éri el az öt évet a büntetési tétel felső határa. Egy friss döntésében azonban ebben sem látott problémát a Kúria, kifejtve, hogy „a terheltek - függetlenül a bűncselekmények folytatólagos elkövetéssel képzett törvényi egységétől, miután azt nyilvánvalóan nem a bűnszervezet hozza létre - egyaránt több tucatnyi rész-cselekményből álló, sértettenként is egy-egy csalás-sorozat keretében értékes mobiltelefonok vásárlásában vettek részt”. (Bfv.II.842/2018/9.)

A Kúria gyakorlata folytán számos, önmagukban közepes, sőt a joggyakorlat szerint a közepeset sem elérő, tehát csekélyebb súlyú bűncselekmények körébe tartozó tényállások kapcsán is jelentkeznek azok a hátrányok, melyeket a bűnszervezeti elkövetés megállapítása maga után von. Ennek eredményeként a hazai bűnszervezet fogalom nemcsak a bűnszervezet köznap, és kriminológiai fogalmától távolodik, hanem azoktól a nemzetközi instrumentumoktól is, amelyek a bűnszervezet fogalom módosítását szükségessé tették. Több ponton kimutatható, hogy a Kúria értelmezése messze túlmutat a jogalkotói célon is, azaz így súlyos demokrácia deficitben szenved, így sérti a törvényességet (legalitást).

I.4. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének megsértése

A 40/1993. (VI. 30.) AB határozat értelmében „demokratikus jogállamban a büntető hatalom az állam - alkotmányosan korlátozott - közhatalmi jogosítványa a bűncselekmény elkövetőinek büntetőjogi felelősségre vonása”.

Az alkotmányos korlátok között a 11/1992. (III. 5.) AB határozat rögzítette, hogy „a bűncselekménnyé nyilvánításnak és büntetéssel fenyegetésnek alkotmányos indokon kell alapulnia: szükségesnek, arányosnak és végső soron igénybe vettnek kell lennie”.

Az 1214/B/1990. AB határozat is kimondja, hogy „A büntetéssel történő jogkorlátozásnak – mértékét tekintve is – meg kell felelnie az arányosság, szükségesség és ultima ratio elveinek. [...] Az egyes bűncselekmények természetéhez és súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásai együttesen szolgálják a jogállami legális büntetés funkcióját: a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást. Az arányos és megérdemelt viszonzás szolgálhatja a preventív büntetési célokat”.

A 30/1992. (V. 26.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kidolgozta a szükségességi és arányossági tesztet. Ennek keretében kiemelte, hogy az alapjog korlátozásának alkotmányosságához önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.

Kiemelendő a 12/1999. (V. 21.) AB határozat rendelkezése, miszerint „a büntető jogszabály alkotmányosságának megítélése során vizsgálni kell, hogy a Btk. konkrét rendelkezése mértéktartó és megfelelő választ ad-e a veszélyesnek, nem kívánatosnak ítélt jelenségre, azaz az alkotmányos alapjogok korlátozása esetén irányadó követelménynek megfelelően a cél eléréséhez a lehetséges legszűkebb körre szorítkozik-e”.

A szükségességi – arányossági teszt normatív alapra emelkedett az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe illesztésével. E szerint „alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható”.

Az arányosság elve a jogállamiság elvéből vezethető le. Tágabb értelemben tartalmazza az alábbi mércéket:

- a polgárok alapjogaiba történő beavatkozásnak a beavatkozással követett cél elérésére alkalmasnak kell lenni (*alkalmasság elve*);
- a beavatkozásnak szükségesnek kell lenni, azaz olyan enyhébb eszköznek nem szabad rendelkezésre állnia, ami azonos eredményhez vezet (*szükségesség elve*);
- az érintettnek a beavatkozással terhelése nem lehet aránytalan a kívánt eredményhez, haszonhoz képest, vagyis az egyes egyént érintő intervenciónak még ésszerű arányban kell állnia a beavatkozással elérhető társadalmi előnnyel (*szűkebb értelemben vett arányosság elve*).

A büntetőjogban két síkon értelmezhető az arányosság elve; egyrészt beszélhetünk arról, hogy egy adott cselekmény büntetendővé nyilvánítása arányban áll-e a modern demokratikus társadalom értékeivel, másrészt a bűncselekmény elkövetőjére nézve a szankció arányosságát vizsgálhatjuk. Utóbbi esetében további két típust, az abszolút és névleges arányosságot különböztetjük meg. Az abszolút arányosságon a szankciórendszerben rögzített jogkövetkezmények arányosságát kell érteni, azt tehát, hogy a büntetőjogban a

bűncselekménytípusok eltérő súlyához igazodó büntetési tételek egymással arányosságban összehasonlíthatók legyenek. A névleges arányosság pedig a kiszabott jogkövetkezmények összehasonlíthatóságát jelenti. Azt nevezetesen, hogy hasonló tett elkövetői az okozott hátrány és bűnösség mértéke szerint azonos büntetésben részesítendők, a különböző büntettek elkövetői pedig különböző büntetést érdemelnek.

Ahogy azt már Beccaria is felismerte, az arányosság elve szükségképpen összefüggésben áll az igazságosság tételével, hiszen az a szankció mondható igazságosnak, mely arányosságban áll a megvalósított bűncselekmény súlyával. Az igazságszolgáltatás általános elvadásának tekinthető tehát, hogy a szankciók súlya és szigora arányban álljon az elkövetett bűncselekménnyel, annak súlyával.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az egyes bűncselekmények természetéhez és súlyához igazodó büntetési rendszer és büntetéskiszabás normatív előírásai együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és generális prevenciót.

A német alkotmánybírósági gyakorlat is ismeri az ún. *Übermaßverbot*-ot, ami egy olyan alkotmányos ranggal bíró parancs, amely minden állami cselekvésre vonatkozik. A jogállamiság elvének egy kifejeződése. Ennek megfelelően a jogalkotónak a megengedett alapjog-korlátozásokkor mindig a legenyhébb eszközt, a legkíméletesebb beavatkozást kell választania. Amennyiben kevésbé súlyos intézkedés is lehetséges, az erősebb beavatkozás, mint szükségtelen alkotmányellenesnek minősül a tilalom megsértése miatt. A tilalom folytán az állam az alapjogilag védett szférába történő beavatkozáskor a lehetséges intézkedések közül csak azt választhatja, amely alkalmas a kívánt cél elérésére (alkalmasság), amely az egyént lehetőleg kevésbé korlátozza (szükségesség) és amelynél az előnyök meghaladják a hátrányokat (arányosság). A tilalom a jogalkotás mellett a végrehajtó hatalmat és a jogalkalmazást is köti. Az arányossági elvből következik a büntetőjog számára, hogy a kiszabandó büntetésnek arányosnak kell lennie a cselekmény súlyával és az elkövető bűnösségével.

Nem véletlen, hogy a nemzetközi irodalom is óv az ún. túlreagálástól és szükségesnek tartja a szervezett bűnözés egyes formáinak megkülönböztetését.

A bűnszervezet fogalom folyamatos tágításának egyik következménye a bűnszervezet fogalom elhasználása, leértékelődése, hiszen a valódi szervezett bűnözésre nem marad megfelelő anyagi jogi válasz.

Ezt ismerte fel a Fővárosi Ítéltábla, amikor az alábbiakat fejtette ki: „A jelen ügyben irányító szerepet betöltő C. ■■■■■ vádlottak koordinálták a bűncselekmények elkövetését, elvégezve az ennek zavartalan és eredményes lebonyolításhoz szükséges szervezést. Az általuk e célból életrehívott (alkalmanként eltérő összetételű) csoport a felülbírálat tárgyát képező ügyben két hónap leforgása alatt, hat esetben hajtott végre vagy kísérelt meg bűncselekményt, amelyek közül öt fenyegetettsége haladja meg az ötévi szabadságvesztést. Ha ez önmagában kimerítené a bűnszervezet kritériumait, minden csoportosan végrehajtott bűncselekmény kizárólag bűnszervezetben valósulhatna meg.” (Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.21/2015/146.)

A gazdasági társaságok keretében elkövetett adócsalási/költségvetési csalási cselekmények esetében is nyilvánvaló, hogy a törvényi fogalmak sematikus értelmezése

ahhoz vezet, hogy ilyen cselekményt nem is lehet másként, mint bűnszervezetben elkövetni. Ez pedig nyilvánvalóan ellentétes a törvényalkotói céllal, hiszen a költségvetési csalás esetében a törvényalkotó a bűnszövetséget tette minősített esetté, kifejezve azt, hogy a bűnszövetséget tekinti tipikus társas elkövetési alakzatnak a költségvetési csalás esetében. Mivel bűnszövetség megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha bűnszervezet nem jött létre, a törvényi definíció is utal a bűnszervezet kivételes jellegére. Ha azonban a bíróságok minden költségvetési csalásos ügyben bűnszervezetet állapítanak meg, a minősített eset ki fog üresedni, a bíróságok pedig nemcsak koherencia-zavart idéznek elő, hanem a Btk. arányossági rendszerét is megbontják.

I.5. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésének megsértése

Az Alkotmánybíróság már a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában megállapította, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az államtól, és elsősorban a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a jog egésze, egyes részterületei és szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára is előre láthatóak legyenek. (ABH 1992, 59, 65.) A jogbiztonság egyik legfontosabb alapkövetelménye a jogszabályok kiszámíthatósága, a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogi normák, jogintézmények egyértelműsége. {38/2012. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [84]; 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [13] és [16]; 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]; 24/2013. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [48]}.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a normavilágosság a jogbiztonság alapvető eleme. Számos döntés részletezte, hogy ez a kritérium nemcsak a tilalmazott magatartás leírására, hanem a jogkövetkezmények alkalmazására is vonatkozik. (54/2004. (XII.13.) AB határozat)

Az Alkotmánybíróság az ún. halmazati három csapást vizsgáló határozatban részletesen foglalkozott ezekkel a kérdésekkel.

Kifejtette, hogy „A jogbiztonság szempontjából különösen fontosak az olyan jogszabályi rendelkezések, amelyek garantálják, hogy alappal lehessen számítani a törvény előírásainak megfelelő jogalkalmazói magatartásra. A jogbiztonság és az alapjogok védelme ezért megköveteli a büntetéskiszabási rendelkezések részletes és differenciált szabályozását. Mindez nem teljesül akkor, ha a jogszabály megfogalmazása nem egyértelmű, többféle értelmezést tesz lehetővé, amelynek következtében a jogintézmény kiszámítható működése nem biztosítható.

[56] A büntetőjog alaptörvényi korlátainak egyik legfontosabb eleme, hogy az egyén védelmet élvez a büntetőjogi eszközök állam általi önkényes felhasználásával szemben.

[57] A jogállamiságból, valamint az alapvető jogok lényeges tartalmának korlátozására vonatkozó alkotmányos tilalomból vezethető le, hogy a büntetések és az intézkedések alkalmazásával az állam milyen mértékben avatkozhat be az egyén életébe, korlátozhatja az alapvető jogait és szabadságát. Az Alkotmánybíróságnak ezzel kapcsolatban arra nincs felhatalmazása, hogy a jogalkotó mérlegelési szempontjait felülbírálja mindaddig, amíg a szankciórendszer koherenciájának, és ezáltal a jogbiztonságnak a sérelmét nem észleli. A koherens szabályozás alkotmányos célja az állami önkény kizárása.” 23/2014. (VII. 15.) AB határozat

A jogbiztonság sérelmét azonban nemcsak az idézheti elő, ha a jogszabályszöveg nem kellően egyértelmű, hiszen azt egy jó bírói gyakorlat ellensúlyozni tudja. Legalább akkora probléma, ha a bírói gyakorlat válik egy jogintézmény alkalmazását illetően kiszámíthatatlanná.

Ahogy azt fent kifejtettük, a Kúria *in malem partem* terjesztette ki a bűnszervezet fogalmát, a kiterjesztő értelmezés viszont alapvetően sérti a jogbiztonságot, előreláthatóságot, és a *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* elveket, melyek az anyagi büntetőjog legfontosabb elvei évszázadok óta.

Az első- és másodfokú bíróságok ugyanakkor észlelték, hogy a bűnszervezet parttalanná válásához vezet a fenti gyakorlat, és megjelentek azok a döntések, amelyekkel korlátozni igyekeztek a bűnszervezet megállapítását.

Ezt vagy az összehangolt működés, vagy a szervezettség értelmezésével érték el.

A bűnszövetség és a bűnszervezet elhatárolásának jelentőségét hangsúlyozza a **Győri Ítéltábla** következő ítélete:

„A törvény a bűnszervezetben elkövetéshez rendkívül szigorú következményeket fűz (felemelt büntetési tétel, fegyház fokozat, feltételes szabadság kedvezményből történő kizárás, stb.) éppen ezért szigorúan kell értelmezni, bizonyítékokkal alátámasztani a bűnszervezet kritériumainak meglétét. ... Ítéleti bizonyossággal a rendelkezésre álló bizonyítékokból nem állapítható meg, és alapos következtetés sem vonható arra nézve, hogy a vádlottak közül eleve három vagy több személy előzetes megállapodásaként a Btk. 137. § 8. pontjában írt céllal létrejött-e a bűnszervezet, s ennek tudatában ahhoz kapcsolódtak-e további elkövetők, vagy ennél lazább, a társas elkövetés talaján mozgó személyek saját érdekből történő együttműködéséről volt szó csupán”. (Bf.114/2007/49.)

Az újabb bírói gyakorlatban is több olyan ítélet született, amely a bűnszövetség és a bűnszervezet elhatárolási kérdéseit vizsgálva azt állapította meg, hogy az adott ügyben a bűnszervezethez megkívánt szervezettség nem jött létre, így csak bűnszövetség megállapításának van helye.

A **Szegedi Ítéltábla Bf.431/2015/20. számú ítéletében** egy nemzetközi vonatkozású adócsalási ügyben, ahol fiktív számlázási láncolatot állapítottak meg, úgy foglalt állást, hogy „a láncolatosan megvalósuló elkövetési magatartás természetéből adódóan a vádlottak közötti bizonyos szintű együttműködés szükségszerű volt. ... Az elkövetéshez szükség volt fuvarozókra is, ...

E szervezettség azonban magasabb szintű összehangolt tevékenységet nem mutatott.”

„a vádlottak közötti, a bűnszervezetben való elkövetés megállapításához szükséges magasabb szintű összehangolt együttműködés, szervezettség nem állapítható meg. Erre figyelemmel a bűnszervezet további törvényi kritériumainak vizsgálatát már nem is tartotta szükségesnek. (Öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetésének célzata, hosszabb időre történő szervezettség.)

A fiktív számlázási láncolat szükségszerű előfeltétele volt a vádlottak közötti együttműködés bizonyos szintű megszervezése, ami az előbb kifejtettekre tekintettel nem érte ugyan el a bűnszervezetben történő elkövetés megállapításához szükséges szintet, de a korábbi Btk. 137. § 7. pontja szerinti bűnszövetséget megvalósította.”

A Fővárosi Ítéltábla az 1.Bf.395/2014/65. számú ítéletben leszögezte, hogy „Az összehangolt működés kritériumot a bűnszervezet esetében az jelzi, hogy a bűnszövetség fogalmi elemeként megjelölt szervezett elkövetéshez képest a jogalkotó magasabb szintű koordinációt társít a magasabb szinten társadalomra veszélyesnek nyilvánított társas bűnelkövetési formációhoz. Az összehangolt működés a bűnözői csoport tagjai között áll fenn, és a bűncselekmények végrehajtása során nem csupán közvetlenül érvényesül, de egyébként is megmutatkozik. Ez magában foglalja a szervezeten belüli viszonyokat, az egyes tevékenységi szintek (döntés-irányítás-végrehajtás) elkülönülését, a parancsok kiadásának rendszerét, a kapcsolattartás nyílt és konspirált módszereit, a juttatásokat, a kifelé történő egységes fellépést, stb.”

A Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.142/2011/58. számú ítéletéből kiemelést érdemelnek a következők:

A bűnszervezet fogalom változásának, és a bűnszervezetnek más társas elkövetési alakzatokkal való összevetése után a Tábla megállapította, hogy „a bűnszervezet kifejezetten egy olyan kiemelt társas bűnelkövetési forma, amely szigorúan meghatározott fogalmi ismérvekkel és annak megfelelő tartalommal bír. Megállapítása a büntetés körében jelentős következményeket eredményez a büntetési tétel felső határának kétszeres felemelése, a fegyház végrehajtási fokozat és a feltételes szabadságból kizárás folytán.

Kétségtelen, hogy bizonyos fokú szervezettséget és összehangoltságot mutatnak a vádlottak magatartásai, de az ítéltábla álláspontja szerint cselekvőségük az ügyletek száma mellett sem meríti ki a bűnszervezet fogalmi ismérveit. A hierarchikus konspiratív együttműködést a vádlottak egymás közti ismeretsége és viszonya nem alapozza meg, mint ahogyan az egyes esetek elkövetési módjából sem vonható erre következtetés. Az a körülmény, hogy az I.r. vádlott több ingatlan megvétele során szerepelt felbujtóként, amely ingatlanok felkutatásában a III.r. és a IV.r. vádlott is szerepet játszottak, illetve ők biztosították az időseket becsapó közreműködőket, ez a társas bűnelkövetési forma legveszélyesebb formáját, a bűnszervezet fennállását nem meríti ki. Ennek megállapításához a törvényhozói szándék szerinti veszélyesség és a bűnszervezet fogalmi ismérveinek szigorú, nem kitágító és nem formális tartalma egyaránt hiányzik.”

A Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.224/2014/16. számú ítéletében ugyancsak ezen két társas bűnelkövetési forma elhatárolásával foglalkozott, kifejtve a következőket:

„Jelen ügyben lényegében azt kellett eldönteni, hogy a vádlottak tevékenysége a bűnszövetség megállapíthatóságán túlmutató szervezettségben történt-e meg vagy sem.

Azt kellett tehát megvizsgálni, hogy a tényállásban rögzített események elégségesek-e annak a megállapítására, hogy a vádlottak hosszabb időre szervezett és összehangoltan működő csoportként törekedtek öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények elkövetésére, vagy sem.

A hosszabb időre szervezettség a szervezeti struktúra viszonylagos állandóságának követelményét juttatja kifejezésre, vagyis a bűncselekmény alkalmi elkövetése önmagában nem elégséges következtetési alap a bűnszervezet megállapításához. E körben azonban nem csak a megvalósított, hanem a jövőben elkövetni szándékolt bűncselekményeket is értékelni kell.

Az irányadó tényállás alapján a másodfokú bíróság álláspontja szerint ez a hosszabb időre szervezettség nem állapítható meg.

Jelen ügyben a vádlottak az irányításuk alatt és tulajdonukban lévő gazdasági társaság működése során felgyülemlett, és a gazdasági tevékenység tovább folytatásához nem feltétlenül szükséges pénzt utalták át az [REDAKT] támlájára, nyilván azzal a megfontolással, hogy az így kivont pénz a további működést nem veszélyezteti.

Ugyanakkor - miután ténylegesen működő gazdasági társaságokról van szó - a vádlottak hosszabb időre előre azt nem tudhatták, hogy a [REDAKT] tevékenysége során mikor és milyen összeg szabadul fel ismét úgy, hogy annak kivonása a gazdasági tevékenység folytatását nem veszélyezteti.

Az eljárás során nem merült fel adat arra vonatkozóan, hogy a vádlottak által vezetett [REDAKT] [REDAKT] olyan hosszú távú és biztos jövedelmet nyújtó megrendelése, vagy gazdasági kapcsolata [REDAKT] volna, amely a bűncselekmény hosszú távú és rendszeres elkövetését reálisan lehetővé tenné.

Ennek a feltételnek ugyanis a bűnszervezet létrehozásakor kell fenn állnia.

A végrehajtás módja alapján is arra lehet következtetni, hogy a vádlottak a cselekményeket nem a bűnszervezet megállapításához szükséges körülményekkel és a konspiráció eszközeit tudatosan használva hajtották végre. A konspirációs önszerveződés ugyanis a bűnszervezet egyik lényeges ismérve.

Mindezek alapján, kiegészítve az elsőfokú bíróság érveit, az ítélőtábla sem látta megállapíthatónak a bűnszervezetben történt elkövetést.

A fent idézett ítéletek mindegyike azt támasztja alá, hogy rendkívül körülményesen és megszorítóan kell vizsgálni a bűnszervezet fogalmi elemeinek megvalósulását a konkrét történeti tényállás fényében, és a bűnszervezet megállapítására csak akkor van törvényi lehetőség, ha a szervezettség és összehangoltság minőségileg meghaladja a bűnszövetség megvalósulásához szükséges szintet.

Egyes ítélőtáblai döntésekben ugyanakkor a fentiekkel merőben ellentétes megállapítások olvashatók.

A Szegedi Ítélőtábla Bf.II.556/2015/24. számú ítélete szerint nem lehet a bűnszervezet megállapítását olyan további, a törvényben nem szereplő feltételhez kötni, mint amilyen a szereplők közötti alá-fölé rendeltségi viszonyokon alapuló hierarchia, a konspiráció léte, vagy bármilyen más kritériummal rendelkező, a bűnszövetséghez képest valamilyen magasabb szintű szervezettség, összehangoltság. E tekintetben a másodfokú bíróság nem osztotta a Szegedi Ítélőtábla Bf.I.431/2015/20. számú ítéletében ezzel kapcsolatban kifejtetteket.

A jelen ügyben is látható volt, hogy az elsőfokú bíróság korlátozni igyekezett a bűnszervezet fogalmát a cél értelmezésével, ugyanakkor a másodfokú bíróság és a Kúria a kiterjesztő értelmezést követte.

A fentiekből megállapítható, hogy nemcsak az a probléma, hogy a bűnszervezet fogalmát sok esetben másként értelmezik az első- és a másodfokú bíróságok, hanem az Ítélőtáblák gyakorlata is eltérő ebben a kérdésben, sőt, az egyes Ítélőtáblákon belül is megosztottság tapasztalható abban a kérdésben, hogy melyik tanács hogyan értelmezi a bűnszervezet

fogalmát.

Ennek következtében a joggyakorlatban olyan ingadozás figyelhető meg a bűnszervezet fogalom értelmezésével kapcsolatban, amely a jogbiztonságot súlyosan sérti.

Jelenleg ugyanis lényegében attól függ, hogy a cselekményt bűnszervezetben elkövetettnek minősítik-e vagy sem, hogy hol emelnek vádat, illetve, hogy melyik Ítéltábla melyik tanácsa bírálja el a fellebbezést.

Egy jogállamban azonban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy olyan súlyú büntetéskiszabási következmények alkalmazása, mint amelyek a bűnszervezetben elkövetés megállapításához kapcsolódnak, a vádlottól és a cselekménytől teljesen független körülményeken, lényegében a szerencsén múljon.

I.6. Az Alaptörvény C. cikk (1) bekezdés megsértése

A Legfelsőbb Bíróság és a Kúria értelmezése több ponton eltér a bűnszervezet törvényi fogalmától, ami felveti azt a kérdést, hogy a Kúria valóban jogértelmezést végzett-e.

Minden jogértelmezés kiindulópontját a nyelvtani értelmezés (*Wortsinn*) képezi. A Btk. a bűnszervezet keretében a csoport céljaként ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetését határozza meg. Ennek nyelvtani értelmével ellentétben a Kúriának az a gyakorlata, amely akár egy, előkészületi jellegű cselekmény, vagy akár egy folytatólagosan elkövetett bűncselekmény esetében is lehetőséget lát bűnszervezetben elkövetés megállapítására.

A logikai értelmezés körében az alábbiak rögzíthetők. Mivel a bűnszervezet minőségileg nagyobb veszélyt jelent a társadalomra, a logikai értelmezés megköveteli, hogy a társas bűnelkövetés kevésbé súlyos formájához, a bűnszövetséghez képest a bűnszervezetet szűkebben értelmezze. A Legfelsőbb Bíróság, majd a Kúria az erre irányuló alsóbb bírói törekvéseket azzal hárította el, hogy a bűnszervezet fogalma nem a bűnszövetség fogalmára épül. Ez a megállapítás a hatályos bűnszervezet fogalom alapján nem vitatható, két körülményt azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni. Az egyik, hogy a bűnszervezet létrejöttének hiánya a bűnszövetség megállapításának negatív feltétele, a másik pedig, hogy a költségvetési csalás tényállása a bűnszövetséget minősített esetnek tekinti. Ez a két körülmény önmagában megalapozza a bűnszövetség és a bűnszervezet elhatárolásának, valamint a bűnszervezet szűkítő értelmezésének szükségességét. **A bűnszövetség és a bűnszervezet közötti megfelelő határvonalat tehát nem azért kell a bíróságoknak megtalálnia, és nem azért kell a bűnszervezethez szükséges szervezettséget szűken értelmezni, mert a bűnszervezet fogalma a bűnszövetségre épül, hanem, mert ellenkező esetben a bűnszövetség, mint társas bűnelkövetési forma nem lesz megállapítható, ami megbontja a társas bűnelkövetési alakzatok súlyosságra épülő rendszerét.**

A kiterjesztő értelmezést a történeti értelmezés sem legitimálja, hiszen a 2001-es fogalom keletkezéstörténetét vizsgálva látható volt, hogy azt a nemzetközi fogalmak tették szükségessé. A BH 2011.299 számon közzétett határozat is utalt rá, hogy „a fogalom-meghatározás megváltoztatása a határokon átnyúló szervezett bűnözés ellen az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében létrejött egyezmény aláírásához kapcsolódott és azt követte, és

a nemzetközi elvárásoknak is megfelelő fogalommeghatározást célozta.” Az ENSZ fogalomból viszont szűkebb értelmezés következne.

A teleológiai értelmezés körében elsősorban az objektív jogalkotói szándékot kell figyelembe venni, melyet elsősorban a törvény miniszteri indokolása rögzít. Ahogy azt fent láthattuk, a törvényalkotás sem az előkészületre, sem a bünszervezeten kívüli személyek cselekvőségére nem kívánta a bünszervezetet kiterjeszteni. Az ezzel ellentétes Kúriai értelmezések tehát a jogalkotói akaraton is túlmutattak.

Ha viszont egy értelmezést semmilyen elfogadott értelmezési módszer nem támaszt alá, akkor ott valójában nem jogszabály értelmezésről, hanem jogalkotásról van szó.

A 19/2017. (VII.18.) AB határozatban is megállapította az AB, hogy *„ha a teleologikus értelmezést az adott jogág normáinak értelmezése során elfogadott egyetlen más interpretációs módszerrel sem lehet igazolni, úgy a jogegység biztosítására irányuló jogalkalmazói döntés szinte szükségképpen átveszi a jogalkotó jogkörét.”* [25]

Ugyanezen határozatban fejtette ki a testület, hogy *„a jogértelmezésre - akár az adott jogvitához kötődően, akár a tartós jogalkalmazási gyakorlat egységének biztosítására irányulóan - csak a jogi szabályozás keretei között kerülhet sor. A bírói hatalom tehát alapvetően és közvetlenül nem veheti át a jogalkotás funkcióját egyik - a hatalommegosztás rendjében erre feljogosított - szervtől sem”. [29]*

A fentiek miatt az AB megsemmisítette a 2/2016. büntető jogegységi határozatot.

Álláspontunk szerint a bünszervezet fogalom kúriai értelmezésével kapcsolatban ugyanezen problémák állnak fenn.

Azt, hogy a Kúria törvényrontó gyakorlatot alakított ki, egyértelműen bizonyítja, hogy a 2019. évi LXVI. törvény 107. §-a 2019. július 1-ei hatállyal módosította a bünszervezet törvényi fogalmát. A miniszteri indokolás világosan kifejezésre juttatta, hogy **a jogalkotási lépést a törvényrontó bírói gyakorlat tette szükségessé.** Valójában nem a bünszervezet fogalmának átalakításáról van tehát szó, hanem azoknak az ismérveknek a törvénytörvényben történő kifejezett rögzítéséről, amelyek a jogalkotói szándék szerint korábban is, tehát 2001-től a bünszervezet fogalom részét képezték, amelyeket azonban a bírói gyakorlat lényegében kiüresített.

I.7. Az Alaptörvény II. cikkének sérelme

Az Alkotmánybíróság már 1991-ben rámutatott, hogy *„Valamennyi modern büntetőjogi rendszernek - szinte dogmaszerű - alaptétele a bűnfelelősség elve. Eszerint a büntetőjogi felelősségre vonás alapvető feltétele a törvényben büntetendővé nyilvánított magatartás bűnös (szándékos vagy egyes esetekben gondatlan) megvalósítása (Btk. 10. §).*

A bűnösségen alapuló felelősség elve azt jelenti, hogy a pusztán tárgyi történés mellett vizsgálni kell a tettes viszonyát magatartásához és annak eredményéhez.” (723/B/1991 AB határozat) Későbbi határozatában kiemelte, hogy *„A büntetőjog alkotmányos alapelve a büntetőjogi felelősség személyes volta, a bűnösségen alapuló felelősség”.* (58/1997. (XI.5.) AB határozat)

Ezen gondolatok a bűncselekménnyé nyilvánítás alkotmányosságát vizsgáló határozatok visszatérő elemét képezik. (167/B/2000 AB határozat, 704/B/2004 AB határozat)

A 4/2005. Büntető jogegységi határozat szerint:

II. A Btk. 98. §-a (1) bekezdése akkor alkalmazható, ha az elkövető tudata a bünszervezet Btk. 137. §-a 8. pontjában meghatározott tárgyi ismérveit átfogja.”

Az idézett jogegységi határozat helyesen állapítja meg, hogy a magyar büntetőjog az egyéni felelősségen alapuló büntetőjogi felelősségen nyugszik, ennek megfelelően vizsgálni kell, hogy az elkövető tudattartama átfogta-e a bünszervezetben való elkövetés tényét.

Továbbmenve kifejti a jogegységi határozat azt is, hogy a bünszervezetben történő elkövetés miatti felelősségre vonás feltétele, hogy az elkövető az alapcselekmény tényállásában megfogalmazott tényeket ismerje.

A jogegységi határozat indoklása (IV/4.) is tartalmazza, hogy a tudattartam két irányba, az ún. alapcselekmény tekintetében és ezzel párhuzamosan a bünszervezet tárgyi ismérveinek felismerése tekintetében vizsgálandó.

A fentieket tükrözi a BH 2016.9.234 számon közzétett határozat, mely szerint „*A bünszervezet kapcsán elsődlegesen mindig a bűncselekmény elkövetését kell vizsgálni, majd az vizsgálandó az alanyi oldalon, hogy ha az elkövetési magatartás a bünszervezet keretén belüli, akkor azt az elkövető felismerte-e.*”

A bünszervezet célja ötévi vagy súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmények elkövetése. A bünszervezet definíciójában csak látszólagosan jogkérdés a legalább 5 évi szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény elkövetésének célja, az valójában a bünszervezet létéhez vagy nem létéhez kapcsolódó tárgyi definíciós elem. Mivel a bűnösségnek a tárgyi oldal minden elemére ki kell terjednie, ahhoz, hogy az elkövetőt felelőssé lehessen tenni, tudnia kell, hogy a tagok olyan cselekményeket követnek el, melyek legalább 5 évi szabadságvesztéssel büntetendők.

A Bfv.II.842/2018/9. számú végzésében rögzítette a Kúria, hogy „*A bünszervezet tagjainak nem a bünszervezet által elkövetett bűncselekmény büntetési tétele, hanem az elkövetett bűncselekmény alapjául szolgáló tényeket kell ismernie*”. [146]

Azt nem kell tehát tudnia az elkövetőnek, hogy a jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntetési tétele 1-től 5 évig terjedő szabadságvesztés, azzal azonban nyilván tisztában kell lennie, hogy a cselekménnyel 5, 50 vagy 500 millió Ft vagyoni hátrányt okoznak.

Ezt a kérdéskört az Ítéletábra igen lakonikusan lezárta azzal, hogy „*A cégcsoport méretei alapján már ekkor sem lehetett kétséges az, hogy az adóbevétel csökkentés mértéke jelentős lesz, vagyis a kitűzött cél legalább öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetése volt*”. (160. o.) Ezt a Kúria megismételte. (19. o.)

Elsőként megjegyzést érdemel, hogy a vádbeli gazdasági társaságok a cégcsoportban szereplő társaságok egyharmadát sem tették ki, így félrevezető a cégcsoport méretéből következtetést vonni arra, hogy ezen társaságok esetében várhatóan mekkora lesz az adóbevétel csökkenés.

A cégcsoport jellegnek éppen ellenkező előjellel van jelentősége. A cégek és az üzletek nagy számából következően ahhoz, hogy valaki átlássa, hogy a vádbeli gazdasági társaságok esetén mekkora lesz a vagyoni hátrány, napi szinten kellett volna összevetnie minden gazdasági társaság minden üzletének a pénztárgépszalagját, napi rajzát, pultelszámolását, az üzlet, társaság és csoportszinten jelentkező költségeket és az adóbevallásban szereplő összegeket. Az eljárásban semmilyen adat, bizonyíték nem merült fel arra nézve, hogy ezt akár [REDACTED] akár más megtette volna, így önkényes az erre vont következtetés.

Azt, hogy ezt soha senki nem tette meg, többek között a szakértői bizonyítás támasztotta alá. Az ügyben számos igazságügyi könyvszakértő járt el, akiknek a véleménye között az alkalmazandó módszert, és a számadatokat illetően is nagyságrendi különbségek vannak. Fel kell tehát tenni a kérdést, hogy olyan esetben, amikor a könyvelési, adózási kérdések megválaszolására különleges szakértelemmel és több évtizedes gyakorlattal rendelkező szakemberek nem tudják eldönteni, hogy a szakértői vizsgálatot hogy kéne lefolytatni, mit mivel kellene összevetni, hogy van-e vagyoni hátrány, és ha igen, mekkora, akkor ezt hogyan láthatta volna át [REDACTED] aki a büntetőügy megindulását megelőzően soha nem foglalkozott könyvelési, adózási kérdésekkel.

E körben nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a bíróságok által megállapított vagyoni hátrány úgy alakult ki, hogy a borraivalót nem vették teljes egészében figyelembe, a költségeket egy [REDACTED] vették figyelembe, az elsőfokú eljárás lezárása előtti utolsó hetekben pedig [REDACTED] szakértő asszony számos pénztárgép adatának figyelmen kívül hagyásával 110 millió forinttal megnövelte a vagyoni hátrányt. A szándékosság megállapítása tehát azt jelenti, hogy [REDACTED] azt is előrelátta, hogy ha egyszer büntetőeljárás indul, akkor a szakértők és a bíróságok ezeket a tételeket - a jogszabályokkal és a töretlen gyakorlattal ellentétesen - nem fogják figyelembe venni. Ez nyilvánvalóan irracionális feltételezés.

Itt jut jelentőséghez az is, hogy az összeg megállapítása nagyon szorosan összefüggött a minősítési kérdésekkel, egészen konkrétan azzal, hogy a vádbeli cselekményeket adócsalásnak vagy költségvetési csalásnak fogják-e minősíteni, és a rendbeliséget hogyan fogják meghatározni a bíróságok.

A bünszervezet feltételét képező öt éves büntetési tétel ugyanis úgy alakult ki, hogy a bíróságok költségvetési csalásnak minősítették a cselekményt, törvényi egységet hozva létre, másrészt, függetlenül attól, hogy különböző gazdasági társaságokról volt szó, az egy vádlott ügyvezetése alatt álló társaságok esetében egy rendbeli bűncselekményt határoztak meg.

Mivel tehát az összecszerűséget jogalkalmazási kérdések határozták meg, és az eljárásban vitatott volt, hogy az időbeli hatály és a rendbeliség kérdésében mi a helyes álláspont, [REDACTED] vagy bárki más hogy láthatta volna azt előre, hogy majd a bíróságok hogyan fogják minősíteni ezeket a cselekményeket, és hogy ennek folytán milyen összecszerűség fog képződni.

I.8. Az Alaptörvény 28. cikk megsértése

A bünszervezet fogalom értelmezésével kapcsolatos alkotmányos aggályokat a felülvizsgálati indítványban részletesen a Kúria elé tártuk.

A Kúria álláspontja a következő volt: „A bünszervezet kapcsán a védő által kifejtett alkotmányossági aggályok a felülvizsgálati eljárás kereteit meghaladják, a Kúria azzal érdemben nem foglalkozhatott. Ami pedig a Kúria bünszervezettel kapcsolatos jogértelmezésének védői kritikáját illeti, az az adott ügyben a kifejtettekre tekintettel akkor sem lenne helytálló, ha megfelelné a valóságnak. A Kúria – az Alaptörvényben meghatározott feladatát ellátva – a törvény szövegét értelmezi, és akkor, ha a törvényi szabályozás változik, ahhoz igazodóan teszi ezt. Amennyiben a védőnek a törvényi szabályozással kapcsolatos aggályai vannak, nem a Kúriának, hanem a jogalkotónak kell észrevételeit címeznie”. (21. o.)

Az idézetekből kitűnően a Kúria teljes egészében elzárkózott ezen alkotmányos szempontok figyelembe vételétől.

Ezzel álláspontunk szerint nemcsak az Alaptörvény 28. cikkét sértette meg, de teljes egészében félreérti, hogy a rendes bíróságoknak mi a szerepe. Az alkotmányos szempontok figyelembe vételének a törvényalkotásra és az Alkotmánybíróságra hárítása, és ennek a rendes bírósági jogalkalmazásból való programszerű kirekesztése azért különösen súlyos, mivel a rendes bírósági hierarchia csúcsszerve írta mindezt.

Az Alaptörvénynek éppen az volt az egyik legjelentősebb újítása a rendes bíróságokra nézve, hogy a 28. cikk kifejezetten rögzítette, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, ennek megsértéséhez pedig az alkotmányjogi panasz formájában már konkrét szankció kapcsolódik. Az Alkotmánybíróság több határozatában értelmezte ezen rendelkezést, hangsúlyozva az ebből a jogalkalmazásra háruló kötelezettségeket. „A bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. Azt pedig, hogy ez a cikk ne csak egy üres deklaráció legyen, a valódi alkotmányjogi panasz biztosítja. Az AB értelmezésében a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” (3/2015. (II. 2.) AB határozat [17]-[18])

II. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésének megsértése

A vád tárgyát képező költségvetési csalás eredmény-bűncselekmény, eredménye a vagyoni hátrány. A cselekmény megvalósulása, illetve annak minősítése szempontjából is kulcskérdés, hogy a terheltek okoztak-e vagyoni hátrányt az állami költségvetésnek Áfa adónemben, és ha igen, mennyit.

A vagyoni hátrány meghatározása szempontjából az eljárás során az volt az egyik legjelentősebb kérdés, hogy ezt hogyan kell kiszámolni, e körben alkalmazhatóak-e az adóhiány megállapításának adójogi módszerei.

A felülvizsgálati indítványban a védő több EJEB ítéletre (Nykänen v. Finland judgment of 20 May 2014, App. No. 11828/11., Häkkä v. Finland judgment of 20 May 2014, App. No. 758/11., H.R. A and B v. Norway judgment of 15 November 2016, Apps. Nos. 24130/11 and 29758/11.) hivatkozott, melyek az adó- és a büntetőeljárás viszonyát tárgyalják, és ezáltal közvetlen összefüggésben állnak a ne bis in idem elvével.

A Kúria álláspontja szerint a védő által felhívott EJEB határozatok sem vehetők figyelembe, a Be. 649. § (4) és (5) bekezdés alapján is csak az adott ügyben meghozott EJEB határozat alapozhat meg felülvizsgálatot. (15. o.)

Ezzel a Kúria azt a több ügyben, majd legélesebben a 3/2015. BJE határozatban kifejtett álláspontját ismételte meg, mely szerint a strasbourgi ítélet kötelező hatással kizárólag a konkrét ügyben, az eljárásban szereplő személyekre bír. Mindez azt jelenti tehát, hogy a Kúria nemcsak a más országok ügyeiben hozott ítéletek, de azon Magyarország ellen hozott ítéletek kötelező erejét sem ismeri el, amelyek nem az adott ügyben, hanem pl. egy másik, akár azonos tény- és jogkérdéseket felvető ügyben születtek.

Álláspontunk szerint ez a jogértelmezés kifejezetten ellentétes Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásával és az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésével.

A Q) cikk (2) bekezdés kimondja, hogy „*Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.*”

Magyarország 1990. november 6-án írta alá a Római Egyezményt, melynek a belső jogba átültetése az 1993. évi XXXI. törvénnyel történt meg. Magyarország alávetette magát az EJEB joghatóságának. Az Egyezmény 46. cikk 1. pontja értelmében „A Magas Szerződő Felek vállalják, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik a Bíróság végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek.” Ebből következően az nem képezheti vita tárgyát, hogy a Magyarországgal szemben hozott ítélet kötelező Magyarországra. A kérdés valójában az, hogy a nem a konkrét ügyben, de Magyarországgal szemben hozott ítélet, valamint a más országok hasonló jogkérdést felvető ügyeiben hozott ítéletek milyen kötőerővel bírnak.

E körben nem lehet attól elvonatkoztatni, hogy az Egyezmény egy élő dokumentum, amit az EJEB értelmez. A hatékony jogvédelem biztosítása érdekében az értelmezési tevékenységet autonóm módon végzi, amelyen keresztül nagyon jelentős jogfejlesztő tevékenységet fejtett ki. Számos egyezményi fogalom (törvény, büntetés, büntető eljárás, vád, tisztességes eljárás, stb.) nem is érthető ezért az esetjog ismerete nélkül.

Eddigi határozataiban az Alkotmánybíróság elsősorban a saját alapjog értelmezése szempontjából vizsgálta az Egyezmény és az EJEB ítéletek hatását.

A 61/2011. (VII.13.) AB határozatban a Q) cikket a pacta sunt servanda elvével hozta kapcsolatba. „A pacta sunt servanda elvéből [Alkotmány 7. § (1) bekezdés, Alaptörvény Q. cikk (2)-(3) bekezdés] következően tehát az Alkotmánybíróságnak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző, „precedens-határozataiból” ez kényszerűen nem következne.” A bírák kizárásának szabályait vizsgáló 34/2013. (XI.22.) AB határozatban bővebben foglalkozott a Q) cikk értelmezésével. „Az Alaptörvény Q) cikkének (2) és (3) bekezdéseiben foglalt alkotmányos szabályok szerint Magyarország arra vállal kötelezettséget, hogy elfogadja a nemzetközi jog általános szabályait, és biztosítja a nemzetközi jog és a belső jog összhangját. Az Alaptörvény e

rendelkezései Magyarországot azoknak az államoknak a közösségébe sorolja, amelyek az általános nemzetközi jogot magukra nézve kötelezőnek ismerik el, és ugyanazokat a nemzetközi szabályokat követik Magyarország részvétele az államok közösségében, az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdéseiben foglalt rendelkezésekre figyelemmel, azt a kötelezettséget hárítja az Alkotmánybíróságra, hogy a hazai jogszabályoknak a nemzetközi jog általánosan elismert szabályaival, illetve a nemzetközi jog más forrásai esetén a jogszabályban kihirdetett nemzetközi jogi kötelezettségekkel összhangban álló értelmezését fogadja el és érvényesítse mindaddig, amíg ez az értelmezés az Alaptörvény értékrendszerével is összeegyeztethető. Az Alkotmánybíróság ilyen megfontolásokból kiindulva vizsgálta a jogelv nemzetközi jogban, illetve annak jogvédelmi mechanizmusaiban fellelhető értelmét, keresve azt is, hogy a nemzetközi jogban megjelenő felfogás az alkotmányjogi panaszokban felvetett konkrét kérdés megválaszolásához milyen mércét nyújthat.”

Tekintettel arra, hogy a bírói gyakorlatban igen eltérő annak a megítélése, hogy az EJEB ítéletek milyen kötőerővel rendelkeznek, a Kúria pedig a 3/2015. BJE határozatban valamennyi bíróságra kötelező erővel rendelkezett – álláspontunk szerint tévesen - e kérdésben, rendkívüli jelentőségűnek tartjuk, hogy a T. Alkotmánybíróság a teljes magyar bírósági rendszer számára iránymutatóan állást foglaljon ebben a kérdésben.

Álláspontunk szerint rendkívül káros, hogy a Kúria e kérdést az Alaptörvényi rendelkezésektől eloldja, és az EJEB ítéletek túlnyomó részének figyelembe vételét megtagadja.

III. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés megsértése

A jelen ügyben a XXVIII. cikk (1) bekezdés megsértése több relációban is felmerült.

III.1. A funkciómegosztás megsértése

1. A törvényes vád követelménye

Az elsőfokú bírósági eljárás idején hatályos 1998. évi XIX. törvény 2. § (2) bekezdése rögzítette, hogy a bíróság törvényes vád alapján jár el. Törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi.

A Kúria az 1. Büntető Kollégiumi véleményben értelmezte ezen eljárási követelményt. Az A. I. 2. b) pont szerint: „A vád törvényességének elengedhetetlen tartalmi eleme, hogy **pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekményt** tartsalmazzon. Ez egyben a vádirat Be. 217. §-a (3) bekezdésének b) pontja szerinti kellékének meglétét is feltételezi. A vád tárgyává tett cselekmény körülírása akkor pontos, ha a vádló indítványában ismertetett történeti tényállás **hiánytalanul tartalmazza a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeket: az elkövetési magatartást, a cselekmény megvalósításának helyét és idejét stb.**”

A bírói gyakorlat töretlenül az idézett kollégiumi vélemény szellemében alakul. Így a közelmúltban publikálásra került döntések szerint „A törvényes vád hiányát a vád alaki vagy tartalmi elégtelensége eredményezheti. A tartalmi követelményeknek nem felel meg a vád, ha nem tartalmazza a cselekmény pontos körülírását, s emiatt abból az adott magatartás

büntetőtörvénybe ütközése nem állapítható meg, s a bűnösségre vonatkozó anyagi jogi következtetés levonására alkalmatlan” (BH 2011. 60.).

Még részletezőbb és konkrétabb megfogalmazású az az eseti döntés, amelynek rendelkező része értelmében **„Nem felel meg a törvényes vád követelményének az intellektuális közokirat-hamisítás miatt benyújtott vádirat, ha nem tartalmazza a cselekmény elkövetésének helyét, idejét és/vagy az elkövetési magatartásnak megfelelő azokat a tényeket, hogy a terhelt miként működött közre abban, hogy a közokiratba (hatósági nyilvántartásba) valótlan adat kerüljön bejegyzésre” (BH 2011. 34.).**

A cselekmény pontos körülírásának törvényi előírása megköveteli a vádhatóságtól, hogy a vádiratban konkrétan rögzítse az elkövetési magatartást, a bűncselekmény elkövetésének helyét, valamint idejét.

2. A vádirat tényállásszerű elkövetési magatartást nem határozott meg

A költségvetési csalás Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában szabályozott alakzatát az követi el, aki költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy a valós tény elhallgatja, és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz.

A régi Btk. 310. § (1) bekezdése szerinti adócsalás annak terhére volt megállapítható, aki az adókötelezettség megállapítása szempontjából jelentős tényre (adatra) vonatkozóan valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy ilyen tény (adatot) a hatóság előtt elhallgat, és ezzel vagy más megtévesztő magatartással az adóbevételt csökkenti.

A bűncselekmény régi és új változatának tehát lényegében hasonlóan, tévedésbe ejtő, tévedésben tartó, valótlan tartalmú nyilatkozat megtételével vagy a valós tény elhallgatásával megvalósuló elkövetési magatartásait szabályozta/szabályozza a törvény. Ezek az elkövetési módok az ÁFA-ra történő elkövetés esetén az adó be nem vallásával valósulnak meg.

Ez következik a 2012. évi C. törvény 396. §-ához írt indokolásból is, mely szerint a törvény új elkövetési magatartásként iktatja be a költségvetési befizetési kötelezettséggel kapcsolatosan, illetve a költségvetésből származó pénzeszközökről valótlan tartalmú nyilatkozat megtételét, annak érdekében, hogy egyértelművé tegye, miszerint az adóbevallás vagy beszámolási kötelezettség elektronikus formában történő teljesítése során megtett valótlan adatszolgáltatással elkövetett megtévesztés is e cselekmény alá értendő.

Az elkövetési magatartás – amely tevékenységben vagy mulasztásban is jelentkezhet – a bűncselekmény ún. szükségképpeni tényállási eleme, hiányában a bűncselekmény tárgyi oldala egyáltalán nem jöhet létre és büntetőjogi felelősség megállapítására nem kerülhet sor. Az idézett 1. Büntető Kollégiumi vélemény kiemelten, első helyen szerepelteti **az elkövetési magatartást, amely nélkül nem csupán anyagi jogi értelemben nincs bűncselekmény, hanem eljárásjogi értelemben törvényes vád is elképzelhetetlen.**

Jelen ügyben a vádhatóság bünszervezetben elkövetett, különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntette és más bűncselekmény miatt emelt vádat, melyet vádmódosításában is fenntartott.

és a pénztárgépben való rögzítés elmulasztása adóbírsághoz vezethet, de nem bűncselekmény.

A vádiratnak az adócsaláshoz/költségvetési csaláshoz azt kellett volna tartalmaznia, hogy az ügyvezetők az I. r. vádlott rábírására az általuk ismert valós ÁFA helyett kisebb mértékű ÁFA bevallást tettek.

A költségvetési csalás/adócsalás elkövetési magatartásai tehát nem bevétel eltitkolással, [REDAKT] készítésével, vagy [REDAKT], stb. valósíthatók meg. A vádiratban részletezett ilyen magatartások legfeljebb a költségvetési csalás – büntetlen – előkészületét meríthetnék ki, azonban csak akkor, ha az elkövetőnek a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó célzata (így egyenes szándéka) is ugyancsak bizonyítható.

A tényállásszerű elkövetési magatartás ugyanakkor, mint idéztük, csupán megtévesztő magatartás, valótlan tartalmú nyilatkozattétel vagy a valónak a hatóság elől történő elhallgatása lehet. Ilyen tettesi cselekményt azonban a vádirat egyáltalán nem rögzít.

Ha pedig ilyen tettesi magatartást a vádirat nem nevesít, az ahhoz kapcsolódó – járulékos – felbujtói vagy bűnsegédi magatartás megállapítása is akadályba ütközik.

Erre figyelemmel álláspontunk szerint jelen ügyben az ügyészség – noha a bünszervezet fogalmi elemeivel, bűnsegédi magatartásokkal és egyes mellék-cselekményekkel részletesen foglalkozott – a költségvetési csalás elkövetési magatartását – tehát azt, hogy megtévesztésre, valótlan tartalmú nyilatkozat megtételére vagy a való elhallgatására sor került volna bármely, tettesként felelősségre vonni indítványozott vádlott részéről – vádiratában egyáltalán nem rögzítette.

3. A vádirat a felbujtói magatartás mibenlétét nem határozta meg

A Btk. 14. § (1) bekezdése értelmében „*Felbujtó az, aki más bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír*”.

A felbujtás a bűnsegély mellett a bűnrészesség azon – súlyosabb – változata, amelynek elkövetési magatartása egy konkrét bűncselekmény elkövetésére vonatkozó rábíró nyilatkozat. Hatása pedig az a körülmény, hogy a leendő tettesben kialakítja a konkrét bűncselekmény elkövetésére vonatkozó szándékot, továbbá, hogy a tettes legalább a kísérlet szakaszába juttatja a felbujtói nyilatkozatban megfogalmazott bűncselekményt.

A felbujtás lényege tehát a tettes(ek) rábírása arra, hogy egy vagy több konkrét bűncselekményt elkövessen(ek). A felbujtói tevékenységnek értelemszerűen meg kell időben előznie a bűncselekmény végrehajtásának megkezdését. A rábírásnak kifejezettnek és egyértelműnek kell lennie, de ezen túl nincs alakiséghez kötve, a felbujtó akaratkifejeződésnek azonban a címzethez (a tetteshez, illetve tettesekhez) el kell jutnia.

A rábírás megvalósulhat rábeszéléssel, meggyőzéssel, különféle előnyök, jutalom kilátásba helyezésével. Sőt, nem kizárt, hogy a felbujtás azáltal valósul meg, hogy a felbujtó látszólag lebeszélni igyekszik az elkövetésről azt, akiről tudja, hogy éppen az váltja majd ki a címzettől az elkövetésre irányuló szándékot. ... Idetartozik a beszámítási képességet ki nem záró erőszak vagy fenyegetés alkalmazása is.

Ahhoz tehát, hogy a vád a jelen esetben törvényesnek minősüljön, a vádiratnak legalább azt kellene pontosan körülírtan tartalmaznia, hogy [REDAKT] mikor, hol, kinek, mit mondott, és az mi által váltotta ki a tettesekben a költségvetési csalás elkövetésének szándékát.

Ugyan más kontextusban, de a részesség kérdése miatt a jelen ügyben is iránymutatóan rögzíti az EBH 2015.B.14. számon közzétett ítélet, hogy „A szándékegységre vont következtetés alapja, hogy az irányadó tényállás kellő pontossággal rögzítse mind a tettesi cselekményt, mind a részesi magatartást, illetve megismerhetően tartalmazza a tettesi és részesi magatartás közötti kapcsolatot”.

A vád törvényessége a védelemhez való joggal is szoros kapcsolatot mutat. A vád a törvényesség minimumát akkor éri el, ha olyan konkrétsággal írja körül a vád tárgyává tett cselekményt, amely mellett a terheltnek lehetősége van az érdemi védekezésre.

Tényszerűen megállapítható azonban, hogy nincs arra vonatkozó tényelőadás a vádiratban, hogy a felbujtás mikor, kinek az irányába, pontosan hogyan valósult meg, mit mondott vagy tett [REDAKT] [REDAKT] Így a felbujtással szembeni védekezés sem lehetséges.

4. Az eljárási következmények levonásának hiánya

Az elsőfokú eljárás során a védelem indítványozta, hogy a Törvényszék a Be. 332. § (1) bekezdés d) pontja alapján az eljárást szüntesse meg, mivel a vád nem törvényes. Az elsőfokú bíróság az eljárást nem szüntette meg és a törvényes vád hiányának következményeit a másodfokú bíróság, valamint a Kúria sem vonta le.

5. Az alapjog sérelem

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Az 1998. évi XIX. törvény az alapelvek között a 9. § (1) bekezdésében kimondja, hogy a büntető igazságszolgáltatás során az eljárási feladatok: a vád, a védelem és az ítékezés egymástól elkülönülnek. Ez a funkciómegosztás elve.

A másodfokú eljárás idején hatályos 2017. évi XC. törvény 5. §-a szintén úgy rendelkezik, hogy a büntetőeljárásban a vád, védelem, és az ítékezés elkülönül.

Az Alkotmánybíróság számos határozatban foglalkozott a pártatlan bíróság és a tisztességes eljárás mibenlétével. A 14/2002. (III.20.) AB határozat egyértelmű kapcsolatot teremtett a funkciómegosztás elve, a bíróság pártatlansága és az eljárás tisztességes volta között.

Megállapította, hogy „a vádelv lényegét alapjában véve három elem alkotja: a perbeli funkciók megosztása, a vádló váddal való rendelkezési joga, a bíróság vádhoz kötöttsége mind az eljárás bírósági szakaszának megindítása, mind annak lefolytatása, mind pedig az ítélelhozatal során.

A bíróság igazságszolgáltatási tevékenységének előfeltétele a törvényes vád megléte. A bíróság elsőként hivatalból azt vizsgálja, hogy a vádnak megvannak-e a büntetőeljárás törvényben meghatározott alaki és tartalmi kellékei. Az ügyész közvádlói jogosítványainak részbeni átvétele a pártatlan bíró helyett a vádló-bírót helyezi előtérbe, ...

A tisztességes eljárás követelményének alapfeltétele a vádlói és az igazságszolgáltatási funkciók szétválasztása. Az ügyészség és a bíróság feladatainak elkülönítése, az egyes tevékenységi körökre vonatkozó részletes szabályok, az eljárás alanyai számára előírt kötelezettségek és a részükre biztosított jogosultságok konstrukciója eljárási garanciákat is jelent a védelem számára.

A büntetőeljárás végső szakaszában a bíróság vádhoz kötöttsége nemcsak az ügyész és a bíróság kapcsolatát határolja be, hanem a vádlott védekezéshez való jogának tartalma szempontjából is alapvető jelentőségű. A terhelt számára a jogszerű és eredményes védekezéshez elengedhetetlen annak ismerete, hogy milyen tények, összefüggések, adatok alapján, milyen bűncselekmény miatt kerül sor vele szemben a felelősségre vonását célzó bírósági eljárás lefolytatására.

A büntetőügyekben a bíróságnak az Alkotmány és a Be. szerinti eljárási feladata, hogy a vád felől tisztességes eljárás lefolytatása után pártatlan döntést hozzon.

Az ügyészség és a bíróság feladatainak elkülönítése nem pusztán a vádemelés - vádképviselő szabályainak formális betartását jelenti, hanem súlyozott szerepe van a vád tartalmi értelemben vett törvényessége szempontjából is. A bírói és ügyészi tevékenységre vonatkozó részletes eljárási szabályok, az eljárás alanyai számára előírt kötelezettségek és a részükre biztosított jogosultságok konstrukciója a tisztességes eljárás követelménye szempontjából alapvető jelentőségű. Az eljárási funkciók közötti „átjárhatóság” lehetőségének megteremtése, a vád tartalmi törvényességét kérdőjelezi meg, és ekként sérti a tisztességes eljárás követelményét.”

Amikor a bíróság a törvényes vád hiánya ellenére a büntetőeljárást nem szünteti meg, megment egy olyan vádat, amely alapján bírósági eljárás nem lenne lefolytatható. A bíróságnak nem az a feladata, hogy abban segédkezzen az ügyészségnek, hogy a vád valamilyen formában később alkalmassá váljon egy elítélésre. Ezzel a beavatkozással megbomlik a funkciómegosztásból következő egyensúly, a tisztességes eljárás, és a bíróság pártatlansága alapvetően sérül.

III.2. Az első fokon eljáró bíróság pártatlanságának kérdése

A 2017. február [REDACTED] aláson, a szakértő meghallgatása közben derült ki, hogy a bíróság által kirendelt [REDACTED] szakértő asszony az Áfát nem tudja üzletek között megbontani, a bevételearányos számítása pedig nem fogadható el, ami a vád szempontjából egy rendkívül kedvezőtlen fordulat volt, hiszen így a vádlottak jelentős részét kitevő üzletvezetők felelősségét nem lehetett mihez kötni.

Ekkor a tanács elnöke félórás szünetet rendelt el, a szünetben pedig a tanácselnök és az ügyész a tárgyalóterem sarkába vonult vissza, és ott folytattak megbeszélést, feltehetően ezen bizonyítási probléma mikénti megoldásáról. A vádlottak és védőik ezen megbeszélésen nem vehettek részt.

A tárgyaláson a II. r. védője szóvá is tette ezt: „Kérem a védőket is tájékoztatni arról, hogy a Törvényszék, az ügyészség és a szakértő asszony miről egyeztetett a szünetben, mert jól érzékelhető volt, hogy van valami probléma.”

„A tanács elnöke tájékoztatja II. r. védőt, hogy a szünetben egy beszélgetés folyt, mint ahogy II. r. védő is beszélgetett a kollégájával vagy ügyfelével, amely beszélgetés Önökre tartozik, ami beszélgetésünk ránk tartozik. Ami a tárgyalás menetére, illetve bizonyításra tartozik azt el fogom mondani a tárgyaláson. Az, hogy a szünetben ki kivel milyen beszélgetést folytat, az nem tartozik másokra.” (413. tjk. 23. o.)

Annak természetesen nincs akadálya, hogy a bíró és az ügyész a tárgyaláson kívül magánemberként találkozzon, beszéljen, amennyiben nem az ügyről beszélnek. Annak sincs akadálya, hogy tárgyalási szünetben külön tanácskozzanak, azt azonban példátlanul és elfogadhatatlannak tartjuk, hogy a védők és vádlottak kirekesztésével folytasson az ügy érdemére tartozó kérdésekről megbeszélést a tanács elnöke és az ügyész.

A másodfokú ítéletet olvasva úgy tűnik, hogy a Fővárosi Ítéltábla nem ismerte fel a történetek jelentőségét. Erre utal legalábbis, hogy a fellebbezés ezen részét kizárási indítványként értelmezte, és kioktatta a védőt, hogy a kizárási indítványt mikor kell előterjeszteni. (95. o.)

A Kúria is úgy találta, hogy „a 2017. február 13-án tartott tárgyalás szünetében a bírói tanács elnöke és az ügyész között magánjellegű beszélgetés folyt”. (11. o.)

6/1998. (III. 11.) AB határozatában az Alkotmánybíróság elvi élel szögezte le: „A 'tisztességes eljárás' (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint 'igazságos tárgyalás'), hanem az idézett alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl - különösen a büntetőjogra és eljárásra vonatkozóan - az 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja. Sőt, az Egyezségokmányoknak és az Emberi Jogok Európai Egyezményének - az Alkotmány 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó - eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás 'méltánytalan' vagy 'igazságtalan', avagy »nem tisztességes«”. [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]

A tisztességes eljárásnak számos nem nevesített, de elismert és több kifejezetten nevesített összetevője van. Ez utóbbiak közül az egyik a bíróság pártatlanságának kívánalma, amelynek a védelemhez való joggal összefüggésben is kiemelt a szerepe.

Az Alkotmánybíróság a bíróság pártatlanságának alkotmányi követelményrendszerét első ízben vizsgáló 67/1995. (XII. 7.) AB határozatában rámutatott, hogy: „A pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog az eljárás alá vont személy iránti előítélet-mentesség és elfogulatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében.” [67/1995. (XII. 7.) AB határozat, ABH 1995, 346, 347.]

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a gyakorlatából egyértelműen kitűnik, hogy az eljárás során a bíró által ellátott funkciók vizsgálata alapvető kérdés. A funkcióhalmazozódás, vagyis azon eset, amikor a bíró ítélezésen kívüli, a vizsgálattal vagy a váddal kapcsolatos feladatokat is ellát, a Bíróság szerint jogos kételyeket ébreszt a pártatlanságával kapcsolatban. Alapvető kérdés, hogy a bíró, aki a felek felett áll, a felektől különüljön el. A büntetőeljárás feltétele a vád, amelyet a védelem támad, ezért a bíró elkülönültsége úgy biztosítható, ha a vádat nem ő fogalmazza meg, a váddal kapcsolatos feladatokat egy tőle elkülönült személy látja el. A vád és az ítélezés feladatainak egy eljáráson belül azonos személy által történő ellátása önmagában alkalmas a bíró pártatlanságának megkérdőjelezésére, függetlenül attól, hogy milyen személyes magatartást tanúsított. (Eur. Court H. R., Case of De Cubber v. Belgium, Ser. A-86.; Eur. Court H. R., Case of Piersack v. Belgium, Ser. A-53.)

Egy olyan eljárás esetén, ahol felmerül, hogy az eljáró bíró a tárgyalás szünetében az ügyésszel együtt keresi a vádat megmentő szakértői bizonyítás módját, nem lehet szó tisztességes eljárásról.

III.3. Kizárt bírók eljárása a másodfokú eljárásban

██████████
világ ██████████

A másodfokú tanács több tagja ezen ügyben korábban a kényszerintézkedések tárgyában döntést hozott.

határozathozatal ideje	végzés száma	eljáró bírók	határozat tárgya
2016.07.22.	Fővárosi Ítéltábla 5.Beüf.10.697/2016/7. végzés	██████████	óvadék tárgyában hozott másodfokú határozat
2017.07.17.	Fővárosi Ítéltábla 5.Beüf.10.556/2017/3. végzés		az elsőfokú bíróság által a másodfokú eljárás befejezésig házi őrizetet elrendelő végzés helybenhagyása
2017.12.11.	Fővárosi Ítéltábla 5.Beüf.10.964/2017/4. végzés		házi őrizet megszüntetése, lakhelyelhagyási tilalom elrendelése

A 2017. évi XC. törvény 14. § (3) bekezdés a) pontja értelmében „a vádemelést követően a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben a vádemelés előtt nyomozási bíróként vagy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában eljár”.

A 869. § (2) bekezdés b) pontja értelmében „a 14. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazása során kizártnak minősül a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 2017. június 30-ig hatályban volt 131. § (3) bekezdése, 138. § (3) bekezdése, 142. § (4) bekezdése, illetve 486. §-a alapján az ítéltábla tanácsának tagjaként eljáró bíró, ha a büntetőeljárás 2016. november 30. után indult.”

A jelen ügyben ténykérdés, hogy

- a büntetőeljárás nem 2016. november 30. után indult,
- a másodfokú tanács tagjai nem a vádemelést megelőzően, hanem azt követően döntöttek kényszerintézkedés tárgyában.

Felmerül tehát a kérdés, hogy a védelem egyáltalán hivatkozhat-e a kizárási szabály megsértésére.

A Kúria álláspontja az volt, hogy „jelen ügyben a vádirat benyújtására 2014. augusztus 21. napján került sor, emellett a Fővárosi Ítéltábla másodfokú tanácsának tagjai nem a nyomozás során jártak el a kényszerintézkedések tárgyában, hanem már a bírósági szakban meghozott elsőfokú határozatok felülbírálata során, ezáltal a védő által hivatkozott kifogás a Be. vonatkozó rendelkezéseitől függetlenül is alaptalan”. (10-11. o.)

a) Az új Be.-hez fűzött indokolás semmilyen magyarázatot nem ad arra, hogy a rendelkezés alkalmazását miért korlátozza a 2016. november 30. után indított büntetőeljárásokra.

Ez feltehetően azzal függ össze, hogy az Alkotmánybíróság 2016. november 30-án hozta meg a 21/2016. (XI.30.) AB határozatot, melyben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelményként határozta meg, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el.

A 34/2013. (XI. 22.) AB határozat rendelkező részében az Alkotmánybíróság a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontja alkalmazását érintően már állapított meg alkotmányos követelményt. Ennek értelmében: az Alkotmánybíróság „határozatának kihirdetését követően indult büntetőeljárásokban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 207. § (6) bekezdése szerint eljáró bíró ugyanezen törvény 21. § (3) bekezdés a) pontjának megfelelően a bíróság további eljárásából ki van zárva.”

Kiemelést érdemel, hogy a 34/2013. (XI.22.) AB határozattal ellentétben **a 21/2016. (XI.30.) AB határozat nem korlátozza az alkotmányos követelmény alkalmazását a határozat kihirdetését követően indult büntetőügyekre.**

Az AB határozat kihirdetését követően a 2017. évi XXIX. törvény több ponton módosította az 1998. évi XIX. törvényt. Módosította a 21. § (3) bekezdés a) pontját, valamint beiktatta a 606/B. §-t.

„606/B. § (1) E törvénynek az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2017. évi XXIX. törvénnyel megállapított 21. § (3) bekezdés a) pontját a folyamatban lévő eljárásokban és a jogerős ítélettel elbírált ügyek tekintetében is alkalmazni kell azzal, hogy [...]

b) a törvényszék másodfokú tanácsának tagjaként a 215. § (3) bekezdése alapján eljáró bíró a 2016. november 30. után indult büntetőeljárások esetében minősül kizártnak,

c) e törvénynek az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2017. évi XXIX. törvény hatálybalépésének napját megelőző napon hatályban volt 131. § (3) bekezdése, 138. § (3) bekezdése, 142. § (4) bekezdése, illetve 486. §-a alapján az ítéltábla tanácsának tagjaként eljáró bíró a 2016. november 30. után indult büntetőeljárások esetében minősül kizártnak.”

Látható tehát, hogy ez a rendelkezés a 2016. november 30. után indult büntetőeljárásokra korlátozta a kizárási szabály alkalmazását.

Az Alkotmánybíróság már a 25/2017. (X.17.) AB határozatban kimondta, hogy

„[30] Az Alkotmánybíróság határozatának erga omnes kötelező hatályát az alkotmányos követelményt jogszabályba foglaló jogalkotói döntés nyilvánvalóan nem ronthatja le. A derogációs tilalom vonatkozik az időbeliségre, tehát a jogalkotó nem korlátozhatja az alkotmányos követelmény alkalmazását valamilyen jövőbeli időponttól kezdődő időszakra, és vonatkozik az eljárás szakaszaira is, tehát a nyomozás elrendelésével kezdődő büntetőeljárás egészére irányadó, nem korlátozható az ügyek bíróságra érkezésére.

[31] Azon ügyekben tehát, amelyekben nem lehet alkalmazni a Be.-be épített módosított kizárási szabályokat, a bíróságoknak közvetlenül kell figyelembe venniük a 21/2016. (XI. 30.) AB határozattal megállapított alkotmányos követelményt.”

Ennek az AB határozatnak a tanulságait azonban a jogalkotás nem vonta le, hiszen az új Be. 869. § (2) bekezdés b) pontja reprodukálja azt a szabályt, amelynek Alaptörvény ellenes voltát már 2017-ben megállapította az AB.

A 25/2017. (X.17) AB határozatból azonban az is következik, hogy a védelem érveit a Kúria nem tehette volna félre.

b) További kérdés, hogy a kizárási szabály alkalmazását az is megalapozza-e, ha a másodfokú tanács tagjai nem a vádemelés előtt, hanem azt követően döntöttek kényszerintézkedésről.

Ennek a kérdésnek a megválaszolásához az AB határozatok elemzése szükséges.

A 34/2013. (XI. 22.) AB határozat alapjául szolgáló ügyben az indítványozók azt sérelmezték, hogy a megyei bíróság öttagú tanácsának egyes bírái a nyomozás során a Be. 207. § (6) bekezdés alapján eljárak, azaz az előzetes letartóztatás egy éven túli meghosszabbításáról döntöttek. Álláspontjuk szerint a Be. 21. (3) bekezdés a) pontja szerinti kizárási szabály rájuk is vonatkozik.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény a Be. 207. § (6) bekezdése szerint eljáró törvényszéki bírónak az ítélezkézésből történő kizárása.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert pártatlanság követelménye ugyanis azt kívánja meg, hogy az előzetes letartóztatás meghosszabbításának kérdésében a hatályos jogszabályok szerinti döntést hozó bíró az érdemi ítélezkézésben már ne vehessen részt. [42]

A 21/2016. (XI.30.) AB határozat alapjául szolgáló ügyben a probléma az volt, hogy a nyomozási bíró előzetes letartóztatásról szóló döntését felülvizsgáló másodfokú tanács elnöke megegyezett a Kúria felülvizsgálati tanácsának egyik tagjával.

Az AB kimondta, hogy a 34/2013. (XI. 22.) AB határozatban megállapított kifogások fennállnak az előzetes letartóztatás meghosszabbítása tárgyában lefolytatott másodfokú eljárás során is. [42]

A Be. 21. § (3) bekezdés a) pont alkalmazásakor ezért alkotmányos követelmény, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el.

Az Alkotmánybíróság okfejtése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt pártatlanság követelménye megkívánja, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bírói feladatokat látott el, ugyanis azzal szükségszerűen együtt jár a bizonyítékok bizonyos szintű, de mindenképpen előzetes értékelése. E körben nincs alapvető különbség a nyomozási bíró, az előzetes letartóztatás egy éven túli hosszabbításáról döntő egyesbíró, vagy az előzetes letartóztatás elrendelése, illetve meghosszabbítása tárgyában másodfokú döntést hozó tanács tagjainak feladatai között. [43]

Mivel az AB a büntetőeljárás „bármely korábbi szakasza” vonatkozásában fogalmazta meg az alkotmányos aggályokat, így álláspontunk szerint nincs alap arra, hogy a Be. a kizárási szabály alkalmazását a vádemelést megelőző eljárásra korlátozza.

A büntetőeljárásnak nemcsak a nyomozás a korábbi szakasza, hanem az elsőfokú eljárás is korábbi szakasznak minősül a másodfokú eljáráshoz képest. Azok az aggályok, amelyek miatt az AB a pártatlanság sérelmét megállapította (bizonyítékok bizonyos szintű, előzetes értékelése), éppúgy igazak arra az esetre is, ha az iratokkal, bizonyítékokkal, az ügygel kényszerintézkedés másodfokú elbírálása során találkozunk a későbbi másodfokú tanács.

Mint láttuk, a kizárási szabálynak még olyan távoli relációban is érvényesülnie kell, ha a nyomozás során a bíró a kényszerintézkedés elleni fellebbezés alapján járt el, majd évekkel később a felülvizsgálati tanács tagja lett. Ha tehát a pártatlansággal kapcsolatos aggályok a korábban eljáró bíró közreműködését még egy olyan szűkre szabott rendkívüli jogorvoslati eljárásban is megakadályozzák, ahol a Kúria a jogerősen megállapított tényálláshoz kötve van, bizonyítási, bizonyítékértékelési kérdésekkel a törvény erejénél fogva nem is foglalkozhat, akkor ezen aggályoknak még inkább meg kell akadályozniuk a korábban eljáró bírónak az ügy másodfokú érdemi elbírálásában való közreműködését.

III.4. A fegyveregyenlőség követelményének megsértése

1. A jelen eljárásban végig az volt a vádhatósági, majd a bírósági koncepció is, hogy a vádbeli gazdasági társaságok a „hivatalos” könyvelés mellett egy párhuzamos könyvelést vezettek, ezek az [REDACTED] amelyek a társaságok valós bevételeit és kiadásait tartalmazzák. A büntetőjogi felelősség megállapítása pedig azon alapult, hogy a vádbeli gazdasági társaságok a bevallottnál nagyobb bevételt értek el.

Ezt azért fontos kiemelni, mert alapvető közgazdasági összefüggés, hogy üzemszerű gazdasági tevékenység költség nélkül nem folytatható, bevétel költség nélkül nem realizálható. A vádbeli gazdasági társaságoknak valójában nagy költségei voltak, ezeket számlák vagy más bizonylatok támasztották alá, ezek levonásba helyezését azonban a bíróságok megtagadták. Az első- és a másodfokú bíróság a szabályos Áfás számlákat sem vette figyelembe. Ez azért is megdöbbentő, mert ezen Áfás számlákat és azok Áfa csökkentő hatását a bíróság által kirendelt szakértők mellett még az ügyészség által kirendelt szakértő is elfogadta.

2. Ahogy azt az Alkotmánybíróság a 6/1998. (III.11.) AB határozatban kifejtette, „A tisztességes eljárásnak az egyezmény- és alkotmányszövegekben nem nevesített, de általánosan és nem vitatottan elismert eleme a „fegyverek egyenlősége”, amely a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen.”

3. Elsőként a vádiratban volt megfigyelhető az a diszkrepancia, hogy a vádhatóság a [REDAKT] alapján számvitelileg alá nem támasztott bevételekkel számolt, a költségeket azonban azért nem volt hajlandó levonásba helyezni, mert azok egy része alaki, illetve adóigazgatási szabályoknak nem felel meg.

Ez a probléma az elsőfokú ítéletben is tetten érhető. Az elsőfokú bíróság ugyanis nem látott kifogásolnivalót abban, hogy a bevételeket a [REDAKT] alapján állapítja meg, ugyanakkor semmilyen, tehát még a rajzon szereplő költséget sem helyezett levonásba. Az ítélet szerint „a könyvelésben nem szereplő kiadásokat igazoló számlákat nem vette figyelembe”. (301. o.)

Annak ellenére sem vont le költséget, hogy elfogadta, a [REDAKT] valóban felmerült költségeket tartalmaz. „a bíróság elfogadta a vádlottak védekezését, miszerint a tényleges kiadásokat a rajz tartalmazza. A le nem könyvelt számlákkal beszerzett árumennyiséget a szórakozóhelyek üzemszerű működéséhez, rendeltetésszerűen használták fel, azok ellenértékét készpénzben kiegyenlítették”. (294. o.)

„a cégcsoport tényleges bevételeit és tényleges kiadásait nem a könyvelés anyaga, hanem a belső nyilvántartásként kezelt [REDAKT] igazolják”. (295. o.)

A másodfokú bíróság is utalt arra, hogy „a kiadások figyelmen kívül hagyásának helytállóságát részben azzal lehet alátámasztani, hogy a kiadások lekönyvelése hiteles számlák alapján kellett volna, hogy megtörténjen, akkor, amikor a teljesítésre sor került”. (137. o.)

Egyik bíróság sem tudott arra ésszerű magyarázatot adni, hogy ha a [REDAKT] a bevétel és a borraivaló kérdésében el lehet fogadni, akkor miért nem lehet elfogadni a kiadás kérdésében.

Ha a bevétel tényét és összegét pusztán azon az alapon el lehet fogadni, hogy azt a napi rajz tartalmazza, akkor azoknak a költségeknek a létét is el kell fogadni, amelyek a napi rajzon vannak. A költség léte és Áfa-tartalma szempontjából tökéletesen érdektelen, hogy erről Áfás-számlát kértek-e, illetve, hogy azt a könyvelésben elhelyezték-e.

Ez az eljárás alapvetően sérti a fegyveregyenlőség elvét.

IV. A XXVIII. cikk (4) bekezdés megsértése

1. A vádirat szerint az elkövetési időszak 2010. június – 2012. április közötti. Ez az időintervallum büntetőjogi szempontból azért jelentős, mert az 1978. évi IV. törvény „adócsalás” elnevezésű tényállását a jogalkotó a 2011. évi LXIII. törvénnyel jelentősen átalakította. A költségvetési csalásra vonatkozó új szabályozás 2012. január 1. napján lépett

hatályba. 2013. július 1-jén pedig hatályba lépett a 2012. évi C. törvény, melynek 396. §-a szabályozza a költségvetési csalást.

A vád tárgyává vett cselekmények 2010. június hónap és 2011. december hónap közötti része tehát még az „adócsalás” hatálya alá esik, mindössze 4 hónap (2012. januártól 2012. április) az az időszak, amikor már hatályban volt a költségvetési csalás törvényi tényállása.

A költségvetési csalás jelentősen eltér az adócsalás tényállásától. A Kúria Bpkf.III.696/2016/3. számú végzésében is kiemelte, hogy „Az 1978. évi IV. törvény 310. §-ában – az elkövetés idején – meghatározott adócsalás, és a 2012. évi C. törvény 396. §-a szerinti költségvetési csalás sem formailag, sem tartalmilag nem ugyanaz a bűncselekmény.” [49]

Az adócsalás rendbelisége az adójogi logikát követte, azaz a rendbeliség egyrészt az adónemekhez, másrészt a bevallási időszakokhoz igazodott. Egységet a folytatólágosság törvényi szabályai alapján lehetett képezni egy adónem vonatkozásában.

A költségvetési csalás tényállása szakított ezzel a felfogással, és törvényi egységet hozott létre. A továbbiakban tehát sem a bevallási időszakok, sem a különböző adónemek nem alapoznak meg több rendbeli bűncselekményt. Az okozott vagyoni hátrányokat össze kell számítani, és ez alapján kell minősíteni a cselekményt. Abban nem történt változás, hogy gazdasági társaságonként kell rendbeliséget megállapítani.

A Btk. időbeli hatályra vonatkozó 2. § (1) bekezdése szerint a bűncselekményt az elkövetése idején hatályban lévő büntető törvény szerint kell elbírálni. A (2) bekezdés értelmében, ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálandó el, akkor az új büntető törvényt kell alkalmazni.

Az időbeli hatály szempontjából tehát két időpontnak van jelentősége: a cselekmény elkövetése, és az elbírálás időpontjának.

A főszabály az elkövetés idején hatályban lévő törvény alkalmazása, hiszen ez van összhangban az előreláthatóság, kiszámíthatóság követelményével. Az elkövető csak az elkövetés idején létező, ismert, kihirdetett törvényhez tudja a magatartását igazítani. Az elbírálás idején hatályban lévő törvény csak kivételesen alkalmazható, ha az az elkövető számára kedvezőbb elbírálást tesz lehetővé.

A fent ismertetett anyagi jogszabályváltozások miatt nagy súllyal merült fel az ügyben az időbeli hatály, és körütekintő vizsgálatot igényelt, hogy mi számít egyáltalán a cselekmény elkövetési idejének, illetve, hogy az elkövetés vagy az elbírálás idején hatályban lévő rendelkezések-e a kedvezőbbek a terheltre.

Az elsőfokú bíróság [REDACTED] cselekményeit az új Btk. 396. §-a alapján minősítette, anélkül, hogy indokát adta volna, miért az elbíráláskori szabályok a kedvezőbbek a számára.

A másodfokú bíróság észlelte, hogy az időbeli hatály kérdésében az elsőfokú indokolás hiányosságokban szenvedett. Mint kifejtette, „sem a törvénytörvény, sem a Fellebbviteli Főügyészség a kérdés eldöntéséhez nem vizsgált meg minden általános részi rendelkezést”. (145. o.)

Ezt követően a bünszervezetre és a halmazati büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezések összevetésével arra az álláspontra helyezkedett, hogy azon vádlottak esetében, *„ahol a másodfokú bíróság megállapította a bünszervezetben történő elkövetést és mindkét Btk.-ban azonos büntetési tétellel fenyegetett volt a költségvetési csalás, a kedvezőbb halmazati és a bünszervezetben elkövetőre vonatkozó szabályok alapján (20 év maximum) az elkövetéskori Btk.-t alkalmazta.”* (146. o.)

A másodfokú bíróság szerint tehát a költségvetési csalás 2012. január 1-jén hatályba lépett szabályait kell összevetni a költségvetési csalás hatályos szabályaival, ami implicite magában foglalja, hogy az elkövetési időnek 2012-t tekintti.

Ezzel azonban a másodfokú bíróság jelentősen leszűkítette az időbeli hatály vizsgálatát, és nem adott választ arra a kérdésre sem, hogy miért 2012-t tekintti az elkövetési időnek egy olyan ügyben, ahol a 23 hónapos elkövetési időszakból mindössze 4 hónap esik 2012-re.

A Kúria a felülvizsgálati végzésben a következőket fejtette ki: *„A töretlen bírói gyakorlat szerint akkor, ha a terhelt bűnhalmazatban lévő cselekmények egy részét a büntetőtörvény módosítását megelőzően, más részét pedig ezt az időpontot követően valósította meg, valamennyi bűncselekményre nézve a legutóbb megvalósított bűncselekmény idején hatályos törvény alkalmazásának van helye (BH 2004.304). Miután az elbírált bűncselekmények egymással bűnhalmazatot alkottak, az elkövetéskor hatályosként az utolsó cselekmény befejezésének időpontjában hatályos törvényi rendelkezések az irányadók”.* (17. o.)

Nem világos ugyanakkor, hogy a Kúria itt milyen bűnhalmazati elkövetéssel érvel, amikor a költségvetési csalási cselekményeket a másodfokú bíróság folytatólágosan elkövetettnek minősítette. A folytatólágos elkövetés ugyanis törvényi egységet alapoz meg, tehát ott fogalmilag nem jön létre bűnhalmazat.

A bíróságoknak ezért a 2012. január 1. előtti szabályokat kellett volna a hatályos szabályokkal összevetnie annak meghatározásakor, hogy mely rendelkezések kedvezőbbek az I. r. vádlottra.

A 2012. január 1. előtt hatályos rendelkezések alapján a vád tárgyát képező adócsalási cselekmények halmazatban álltak volna, ugyanakkor a büntetési tételekre figyelemmel még halmazat mellett is kedvezőbb elbírálást biztosítottak volna. Az 1978. évi Btk. 2012. január 1. napja előtt hatályos „adócsalás” tényállása szerint a legsúlyosabb esetben is csupán 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény volt. A költségvetési csalás tényállása minősítő körülménynek tekintti az üzletszerű és a bünszövetségben történő elkövetést is, melyre figyelemmel a büntetési tétel 5-10 évig terjedő szabadságvesztés.

Nem véletlen, hogy a gyakorlatban nem lehet olyan adócsalási ügygel találkozni, ahol a bíróságok a költségvetési csalás megállapítását kedvezőbbnek találnák, mert a feltételes szabadságra bocsátás kedvezőbb szabályai sem tudják semlegesíteni az abból fakadó hátrányt, hogy a költségvetési csalásnál az üzletszerűség és a bünszövetség minősítő körülmény.

2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése értelmében *„Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy - nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben - más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”*

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy „[a] nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elveket megfogalmazó alkotmányos szabály a jogállamok egyik legnagyobb múltra visszatekintő garanciáját jeleníti meg: az állami büntetőhatalom gyakorlásának korlátját és gyakorolhatóságát övező feltételek előre megismerhetőségének követelményét. Ebből az is következik, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdéséből fakadó követelmények, így a visszaható hatályú büntetőjogi jogalkotás és jogalkalmazás tilalmának védelmi körébe tartozik a büntetőjog valamennyi olyan szabálya, amely az egyéni büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából jelentős.” Az Alkotmánybíróság e határozatában rámutatott arra is, hogy „[e]zzel egyező álláspontot képvisel az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata is, amely[nek] [...] értelmében a nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elvek által nyújtott védelem nem szűkíthető le a büntetőjog különös részi törvényi tényállás elemeire és az abban foglalt büntetési tételekre, hanem felöleli a büntetőjogi felelősségre vonás valamennyi releváns szabályát [lásd például: 35/1999. (XI. 26.) AB határozat, ABH 1999, 310, 316.]. Így az alkotmányos jog által garantált védelem kiterjed a büntethetőség, a büntetés kiszabás és ezen kívül valamennyi olyan büntetőjogi szabályra, amely a büntetőjog alkalmazása során az egyén alkotmányos szabadságjogait érinti” {16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [33]}. (3/2019. (III. 7.) AB határozat [68]-[70])

Ahogy arra fent utaltunk, a nullum crimen sine lege elv közvetlen kapcsolatban áll az időbeli hatályra vonatkozó szabályokkal, hiszen a terhelt hátrányára szóló visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma jogállami garancia.

A kérdés tehát úgy merül fel, megengedhető-e 2012. január elsején hatályba lépett büntetőjogi rendelkezések alkalmazása egy olyan ügyben, ahol az elkövetési időszak a vád és az ítélet szerint túlnyomórészt 2010-re és 2011-re esik, és a 2012. január elsején hatályba lépett rendelkezések súlyosítják a terhelt büntetőjogi helyzetét.

Álláspontunk szerint erre a kérdésre csak nemleges válasz adható, hiszen senkitől nem várható el annak előrelátása, hogy a cselekményét egy később hatályba lépett rendelkezés alapján fogják elbírálni.

3. Az előreláthatóság megsértése azonban ebben az ügyben még egy vonatkozásban felmerült, ami szintén közvetlen kapcsolatban áll a rendbeliség kérdésével.

Az elsőfokú bíróság a költségvetési csalás rendbeliségét nem a gazdasági társaságok számához, hanem az őket képviselő személyek (ügyvezetők) számához igazította. (313. o.)

Az elsőfokú bíróság elismerte, hogy a bírói gyakorlat általában a bűncselekményeket annyi rendbelinek minősíti, ahány adóbevallásra kötelezett gazdasági társaságra követték el a cselekményeket, ettől mégis eltért „az elkövetői szándékot értékelve, mely az állami költségvetésnek az egységes adóhoz való egyoldalúan kényszeríthető joga megsértésére irányul”. (313. o.)

Már a fellebbezésben is rámutattunk, hogy ez az okfejtés téves, mivel az adócsalás és a költségvetési csalás esetén is a gazdasági társaságok száma rendbeliség képző elem. Ettől a bíróság akkor térhet el, ha ki tudja mutatni, hogy az adott esetben természetes vagy törvényi egység miatt egy rendbeli bűncselekmény megállapításának van helye.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság indokolását az alábbiakkal egészítette ki:

„Kétségtelen, hogy az adócsalás elnevezésű bűncselekmény rendbelisége tekintetében általánosságban irányadónak tekinthető az az álláspont, hogy az adónemenkénti bűncselekmények a folytatólagosság egységét képezve is annyi rendbeliként is minősülnek, ahány adóbevallásra, illetve adófizetésre kötelezett gazdasági társasággal kapcsolatban követték el azt.

Az ítélőtábla álláspontja szerint azonban az adócsalási bűncselekmények minősítésénél azt is figyelembe kell venni, hogy a terhelt szándéka, cselekményéhez fűződő aktuális pszichés viszonya, mely jogi tárgy megsértését célozza elsőképpen, azaz mely jogi tárgyban okozott sérelemnek van a büntető igény érvényesítése szempontjából prioritása.

Amennyiben az elkövető szándéka az állami költségvetésnek az adóhoz való egyoldalúan kikényszeríthető joga megsértésére irányul, a gazdasági társaságok elnevezésétől és tevékenységétől függetlenül a bűncselekmény minősítésekor az elsődlegesen védett jogi tárgy megsértését kell alapul venni. A másodlagos védett jogi tárgy, az egyes adóalanyokkal szemben az adójogszabályokban megfogalmazott tényleges és adónemenkénti adóbevallási- és adófizetési kötelezettség háttérbe szorul.

Helyes volt tehát az elsőfokú bíróság álláspontja, mely szerint figyelmen kívül kellett hagyni, hogy a vádlottak több gazdasági társaság keretén belül kifejtett tevékenységgel sértették a költségvetésnek az adóbevételekhez való jogát, mert az elsődleges jogi tárgyat vették célba a gazdasági társaságok keretén belül folytatott tevékenységükkel.

Az elkövetők szándéka tehát alapvetően az egységes adóhoz való jog ellen irányult, azt sértették ténylegesen a tényállásbeli adónemben és ezért közömbös, hogy azt hány gazdasági társaság keretében folytatják. (BH 2004.270)” (148-149. o.)

A hivatkozott BH tanulmányozása alapján megállapítható, hogy a fent kifejtettek a Szegedi Ítélőtábla gondolatai, melyeket 2004-ben, egy merőben eltérő tényállás és jogi szabályozás alapján fejtett ki, amiből következően az ott levont jogi következtetések a jelen ügyben nem lehetnek helytállóak.

A BH alapjául szolgáló tényállás lényege, hogy I. r. vádlott 1996-tól kezdődően, min [REDACTED] továbbá egy h [REDACTED] nevében és érdekében eljáró magánszemély, ismeretlen eredetű, de nyilvánvalóan külföldi származású - a rendelkezésre álló adatok szerint csempészt - gázolajat hozott forgalomba, túlnyomórészt a II. r. vádlott felbujtására, illetve az általa nyújtott bűn-segély mellett is, [REDACTED] k való eladással. (A csempészet nem volt a vád tárgya.) Az értékesítést megelőzően, az országba való behozatalkor fizetendő fogyasztási adót és az ún. útalapot (ún. egyfázisú adók) senki nem fizette meg, továbbá az értékesítések folytán keletkezett általános forgalmi adó bevallási és fizetési kötelezettséget sem teljesítették a gazdasági társaságok nevében eljáró I. és II. r. vádlottak.

Ezen tevékenységükkel 1996-ban, 1997-ben és 1998-ban is adóbevételek csökkenését idéztek elő négy adónemben (fogyasztási adó, útalap, Áfa, jövedéki adó).

A vádlottak cselekményét az elsőfokú bíróság 4 rb., folytatólagosan elkövetett, az adóbevételt különösen nagy mértékben csökkentő adócsalás büntettének minősítette.

A Szegedi Fellebbviteli Főügyészség indítványa arra irányult, hogy az ítélőtábla a bűncselekmények minősítését változtassa meg: nem csupán adónemenként, hanem az érintett gazdasági társaságoknak megfelelően társaságonként, a sértett adónemekhez igazoldó rendbeliséggel állapítsa meg a bűncselekmények halmazatát.

Ezen indítványt találta alaptalannak a másodfokú bíróság, mely kiemelte, hogy „a vádbeli gazdasági társaságok „tevékenysége” fiktív volt, az kizárólag a törvénytelen adóelvonást célozta. ... Helyes volt tehát az elsőfokú bíróság álláspontja, mely szerint figyelmen kívül kellett hagyni, hogy a vádlottak több gazdasági társaság keretén belül kifejtett tevékenységgel sértették a költségvetésnek az adóbevételekhez való jogát, mert az elsődleges jogi tárgyat vették célba a látszatra legitim gazdasági társaságok keretén belül folytatott tevékenységükkel, ezek a társaságok fő, vagy kizárólagos tevékenységüket, az adócsalást így leplezték. Az elkövetők szándéka tehát alapvetően az egységes adóhoz való jog ellen irányult, azt sértették ténylegesen a tényállásbeli adónemekben és ezért közömbös, hogy azt hány, illegitim tevékenységet folytató, ál-gazdasági társaság keretében folytatják.”

Látható, hogy a Fővárosi Ítélet táblája kihagyta azokat a részeket, amelyek elárulnák, hogy a felhívott másodfokú döntés más tényállás és jogkérdés mellett született.

A tényállás lényege szerint tehát:

- több gazdasági társaságról volt szó,
- ezek tevékenysége fiktív volt,
- négy adónemről volt szó,
- három éven át folytatott tevékenységről.

Ezen tényállás mentén fogalmazta meg a Szegedi Ítélet táblája, hogy „*Ha a terhelt több gazdasági társaságban kifejtett tevékenységével sérti a költségvetésnek az adóbevételekhez való jogát és a folytatólagosság törvényben írt tartalmi követelményei is fennállnak, a bűncselekmények halmazata az adónemek, nem pedig a gazdasági társaságok számához igazodik [Btk. 310. § (1) és (4) bek. a) pont, 12. § (1) bek.].*”

A jelen ügyben azonban

- a vádbeli gazdasági társaságok valós tevékenységet folytattak,
- egy adónemről volt szó.

A másodfokú bíróság azt sem vette figyelembe, hogy a felhívott döntés adócsalás minősítés mellett született, míg ő a vádbeli cselekményeket költségvetési csalásként minősítette. Mivel a jogalkotó az adócsalás tényállását teljesen átalakította, önmagában is hibás a régi szabályozás kivetítése a költségvetési csalásként minősített cselekményekre.

Ahogy azt korábban is hangsúlyoztuk, az adócsalás rendbelisége alapvetően az adójogszabályokhoz igazodott, így az adónemek és a bevallási időszakok is rendbeliséget képeztek. Egy adónem esetében a folytatólagosság szabályai szerint lehetett különböző bevallási időszakokat egységbe foglalni. Ezt tette a BH-ban szereplő elsőfokú bíróság, amikor a négy adónemre figyelemmel 4 rendbelinek minősítette az adócsalást, ugyanakkor a három éves elkövetési időt minden adónem esetében úgy tekintette, hogy a folytatólagosság feltételei fennállnak.

A költségvetési csalás lényege azonban éppen az, hogy a rendbeliségi és halmazati problémák megszüntetése érdekében törvényi egységet hoztak létre. „A költségvetési csalás 2012. január 1. napján hatályba lépett tényállásának törvénybe iktatásával a jogalkotói akarat az volt, hogy valamennyi, költségvetést károsító magatartás - függetlenül attól, hogy azt különböző adó- és járulék nemekre követték-e el - törvényi egységet képezzen”. (BH 2018.162 [60])

Ennek következtében nincs jelentősége, hogy egy gazdasági társaságban az elkövető hány költségvetés sérelmére, vagy hány adónemben okoz vagyoni hátrányt, a cselekménye egy rendbeli, a vagyoni hátrányokat pedig a minősítéshez össze kell adni. Az új szabályozás mellett a folytatólagosság egységképző hatására sincs szükség, hiszen a bírói gyakorlat szerint a vádemelés zárja le a törvényi egységet. (BH 2018.162)

Ezen szabályozási koncepció mellett téves egy olyan BH-ra hivatkozni, amely az adócsalási cselekmények rendbeliségét az adónemek és nem a gazdasági társaságok számához igazítja, hiszen a hatályos szabályozás mellett az adónemek száma fogalmilag nem lehet rendbeliség képező elem. A vádbeli esetben pedig különösen értelmetlen az erre való hivatkozás, hiszen egyetlen adónemről (Áfa) szól az ügy.

A másodfokú bíróság azt sem vette figyelembe, hogy a BH a gazdasági társaságok számához igazodó rendbeliséget azért törli át, mert valamennyi gazdasági társaság tevékenysége FIKTÍV volt, így nem is volt értelme azt vizsgálni, hogy ők az egyes adójogviszonyokat sértették-e. A jelen ügyben azonban senki nem vitatta, nem is lehet vitatni, hogy a vádbeli társaságok tevékenysége valós volt, éppen az a vád, hogy a valós tevékenységük végzése során realizált bevétel egy részét nem vallották be.

A Kúria helytállónak találta a másodfokú bíróság álláspontját. Ugyan elismerte, hogy az ítélet alapjául szolgáló BH 2004.270 egy más tényálláson alapul, úgy ítélte meg, nem annak van jelentősége, hogy fiktív-e a gazdasági tevékenység. (18. o.)

A BH-t olvasva azonban teljesen egyértelmű, hogy ott éppen a tevékenység fiktív voltának volt jelentősége.

Bár a BH-knak jogi értelemben nincs kötelező erejük, azokat a Legfelsőbb Bíróság, majd a Kúria is jogegységesítő céllal tette, és teszi közzé. A kérdés tehát úgy merül fel, megengedhető-e, hogy a bíróság úgy hivatkozzon egy korábbi BH-ra, hogy

- **az a Kúria által elismerten is egy teljesen más tényállásra vonatkozott (ott fiktív, itt nem fiktív gazdasági tevékenység),**
- **az alapul fekvő büntető anyagi jogi szabályozás teljesen megváltozott (ott adócsalás, itt költségvetési csalás),**
- **és abból olyan következtetést von le, ami tökéletesen ellentétes a BH-ban írtakkal (most azt mondja a Kúria, hogy a BH nem a gazdasági tevékenység fiktív jellegén alapult, holott az egész BH erről szól).**

Álláspontunk szerint ez alapvetően sérti az előreláthatóság követelményét, és önkényes bírósági jogalkalmazást valósít meg.

C. Egyéb nyilatkozatok és mellékletek

I. Nyilatkozat arról, ha az indítványozó kezdeményezte-e a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

Az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését nem indítványoztam.

II. Ügyvédi meghatalmazás eredeti példánya (Melléklet 1.)

Jelen alkotmányjogi panaszhoz csatolom mellékletként a meghatalmazás eredeti példányát.

III. Az érintettséget alátámasztó dokumentumok

Ügyfelem érintettségének alátámasztására másolatban csatolom a Kúria Bfv.I.360/2019/7. számú végzését. A Fővárosi Törvényszék 17.B.1284/2014/493. számú ítéletét, valamint a Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 5.Bf.16/2018/66. számú ítéletét azok nagy terjedelme miatt pendrive-on csatolom.

Budapest, 2019. október 3.

Tisztelettel:

Dr. Geller Balázs József
irodavezető ügyvéd

